

26.10.93

KOLIN KANSALLISPUISTON KÄVIJÄT

Tuija Sievänen

Metsäntutkimuslaitos
Metsien käytön tutkimusosasto

METSÄNTUTKIMUSLAITOS
Kirjasto

METSÄNTUTKIMUSLAITOS
Kirjasto

KOLIN KANSALLISPUISTON KÄVIJÄT

Tuija Sievänen

Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 465
Metsien käytön tutkimusosasto
Helsinki 1993

Sievänen, Tuija 1993. Kolin kansallispuiston kävijät. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 465, 56 s. ISBN 951-40-1310-7, ISSN 0358-4283.

Kolin kansallispuiston matkailijatutkimuksen tavoitteena oli kuvata kävijärakennetta, palvelujen käyttöä sekä kävijöiden mielipiteitä olemassa olevista palveluista. Kolin kansallispuiston kesäkävijöistä vain 10 % oli lähtöisin Pohjois-Karjalasta, runsaat 80 % tuli muualta Suomesta, ja alle 10 % ulkomailta. Talvella lähes kolmannes kävijöistä tulee omasta maakunnasta, ja kaksikolmasosa muualta Suomesta. Kesäisin kävijät ovat kohteesta toiseen kierteleviä automatkailijoita, jotka tulevat Kolille katselemaan maisemia. Talvikävijät tulevat Kolille hiihtämään ja erityisesti laskeuttelemaan. Kun talvikävijöitä luokiteltiin käynnin syyn mukaan mukaan, 90 % haastatelluista sanoi tulleensa harrastamaan ulkoilua, 8 % matkailullisista syistä ja 2 % Kolin luonnon takia. Kesäkävijöistä vastavasti 54 % kuvasi itseään matkailijaksi, 40 % luontoihmiseksi ja 6 % lähinnä ulkoilijaksi.

Tutkimus on toteutettu yhteistyössä metsäntutkimuslaitoksen tutkimusalueyksikön kanssa. Maastossa tehtyjä haastatteluja kerättiin kesällä 1991 311 kpl ja talvella 1992 176 kpl.

Avainsanat: matkailu, virkistyskäyttö, kansallispuisto, kävijätutkimus.
Keywords: tourism, outdoor recreation, national park, visitor study.

Julkaisija: Metsäntutkimuslaitos. Hyväksynyt: Risto Seppälä, tutkimusjohtaja, 4.8.1993.

Kirjoittajan yhteystiedot/correspondence: Metsäntutkimuslaitos, metsien käytön tutkimusosasto, Unioninkatu 40 A, 00170 Helsinki. Puhelin (90) 857 051, Telekopio (90) 625 308.

Jakelu/distribution: Metsäntutkimuslaitos, metsien käytön osasto, Unioninkatu 40 A, 00170 Helsinki. Puhelin (90) 857 051.

Kannen kuva: Kolin matkailijoita 1990-luvulla. Erkki Oksanen.
Cover picture: Tourists in Koli in the 1990s. Erkki Oksanen.

ISBN 951-40-1310-7
ISSN 0358-4283
Helsinki 1993

Sievänen, Tuija 1993. Visitors in Koli National Park. The Finnish Forest Research Institute. Research papers 465. 56 p. ISBN 951-40-1310-7, ISSN 0358-4283.

Koli National Park was established in 1991, but the Koli area has been of interest to tourists and nature lovers for more than one hundred years. Koli National Park represents a nationally important landscape area, which is a part of the Finnish people's national identity. Koli is strongly related to the national romanticism in Finnish art. This study briefly describes the types of visitors and the circumstances of their visits (e.g. duration, purpose, etc.) in the national park, and a review of visitors' opinions of park services and facilities.

In summer 1991, more than 80 percent of the visitors came to Koli from all over Finland, 10 percent from North Karelia, and less than 10 percent from abroad. 42 percent of summer visitors came to Koli for the first time, but only 27 percent of winter visitors. In winter, 68 percent were from different parts of Finland, and 32 percent of visitors were from North Karelia.

The motive for visiting Koli most frequently cited was to see the natural scenery. In summer, Koli is one of the most popular destinations in the North Karelia or all Eastern Finland for tourists traveling by private automobile; 54 percent of the visitors belonged to the category of tourist visiting Koli as a part of a tour of several destinations. 40 percent of visitors mentioned motives such as nature studies or nature protection, and only 6 percent mentioned activities such as hiking or fishing. In wintertime, 90 percent of visitors came to ski in Koli. A majority of them did downhill skiing, but almost 40 percent of visitors also cross country skied. The length of a visit was related to its motive; the average length of a visit was 1.8 hours in summer, and 4-5 hours in winter. Only 15 percent of visitors stayed overnight in the Koli area in summer, but 54 percent in winter.

Sixteen percent of summer visitors used other marked trails than that which leads to the most famous viewing point, Ukko-Koli. Visitors who used hiking trails were satisfied with the number of trails and the condition of trails. Cross country skiers reported that the signs on skiing trails were unclear. The most widely desired improvements and future developments concern more extensive information services and more detailed interpretation of the national park's natural features, such as wildlife, plant life, geological format, etc.

A prime concern of the Koli National Park is how to develop a park which has two missions according to the law, which are, to some extent contradictory: to protect and preserve nature and to supply opportunities for tourism and outdoor recreation in terms of outdoor education and nature interpretation. It is hoped that this study will help managers of the national park to understand who the current visitors are, and what kind of visitors the park may get in the future. This survey of visitor's experiences and opinions may help to protect the unique nature of Koli for future visitors who may want to stay longer, and learn more about it than visitors today.

Sisältö

Alkusanat	6
1 Johdanto.....	7
1.1 Koli matkailukohteena	7
1.2 Matkailukulttuurien muutokset ja matkailijoiden tyylit ...	11
1.3 Tutkimustehtävä	17
2 Tutkimuksen toteuttaminen	18
2.1 Aineistot ja analyysit	18
2.2 Kolin matkailualue ja kansallispuisto	18
3 Tulokset	22
3.1 Kolilla vierailun perusteet	22
3.2 Kolilla viipyminen	24
3.3 Tutustumiskohteet	25
3.4 Polkujen ja latujen riittävyys ja kunto	27
3.5 Mielipiteet opastuksesta	29
3.6 Mielipiteet palveluista	31
3.7 Mielipiteet liikennejärjestelyistä	32
3.8 Kansallispuiston tunteminen	33
3.9 Matkailijarakenne	34
3.10 Mielipiteiden tarkastelu matkailijaryhmittäin	35
3.11 Kolin potentiaaliset kävijät	42
4 Tulosten tarkastelu ja yhteenveto	44
5 Kolin kansallispuiston kehittämis- ja tutkimustarpeet	48
Kirjallisuus	52
Liitteet	
1. Haastattelulomake kesämatkailijoita varten	
2. Haastattelulomake talvimatkailijoita varten	
3. Kolin matkailijoiden mielipiteitä	

Kuva 1. Matkailijoita Kolilla v. 1915. Museovirasto. Historian kuva-arkisto.

Figure 1. Tourists in Koli in 1915. The National Board of Antiquity.

Alkusanat

Tutkimus kuuluu Metsäntutkimuslaitoksen Metsien käytön osaston ja metsien monikäytön tutkimusohjelman tutkimushankkeeseen 'Metsien virkistyskäyttö ja aineettomat arvot'. Osahanke 'Kolin kansallispuiston matkailu- ja ulkoilututkimus' käynnistettiin vuonna 1991, ja se koostui kahdesta osatutkimuksesta, maisematutkimuksesta ja kävijätutkimuksesta. Maisematutkimus on raportoitu Minna Antikaisen julkaisussa 'Metsämaiseman suunnittelu Kolin kansallispuistossa' (Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 456, 1993).

Tutkimus toteutettiin yhteistyössä Metsäntutkimuslaitoksen tutkimusalueyksiköstä MH Eino Pirin ja Mt Ylermi Rekolan sekä Joensuun tutkimusasemalta FL Kauko Salon kanssa. MMK Minna Antikainen ja yo. Kirsi Antikainen tekivät maastohaastattelut. Aineiston tallenuksen suoritti Kaarina Heinonen, atk-ajot Pertti Ruuska sekä Helena Ahola avusti diagrammakuvien valmistamisessa ja teki julkaisun taiton. Erkki Oksanen avusti sekä uusien että vanhojen valokuvien hankinnassa. Kolilainen Teuvo Saarelainen antoi ystävällisesti vanhoja valokuvia tutkimuskäyttöön. Kartat ja piirroskuva ovat Anne Turusen. Kiitokseni kuuluvat kaikille yllä mainituille sekä tutkijakollegoille, jotka antoivat hyödyllisiä neuvoja käsikirjoitukseni viimeistelystä.

Helsingissä elokuussa 1992

Tuija Sievänen
tutkija

1 Johdanto

1.1 Koli matkailukohteena

'Aito turisti ei tarkenna katsettaan elämyksiinsä ja intohimoihinsa, vaan kokee ne suoraan ja välittömästi. Silti hän joskus saattaa löytää itsensä turistina omassa elämässään, esimerkiksi silloin kun yrittää palata juurilleen.'

Eeva Jokinen ja Soile Veijola:

"Oman elämänsä turistit"

Kolin matkailijoista moni palaa juurilleen – joko entiseen kotimaakuntaansa tai lapsuutensa matkailukohteeseen. Kolin asema suomalaisten matkailumuistoissa on ainutlaatuinen. Monet sukupolvet ovat löytäneet oman Kolinsa ja taltioineet kansallismaisemat osaksi omaa kansallista identiteettiään. Kansallismaisema on tärkein matkailun vetovoimatekijä Kolilla.

Kun matkailu alkoi Suomessa 1800-luvun alkupuolella, suuntautui se aluksi Imatralle ja Punkaharjulle sekä kylpyläkaupunkeihin kuten Helsinkiin ja Lappeenrantaan (Hirn & Markkanen 1987). Koli löytyi 1800-luvun loppupuolella, jolloin se mainitaan Suomen matkailijayhdistyksen matkoppaassa ensimmäisen kerran v.1888, tosin vielä hyvin vaillinaisin tiedoin (Matkasuuntia Suomessa 1986). Kolin maisemien ihanuutta on siis ylisitetty jo yli sata vuotta. Tuohon aikaan Koli oli asuttu ja voimakkaan kaskiviljelyn vaikutuspiirissä (Antikainen 1993). Kolin historiaan liittyy monia paikallisia tarinoita, uskomuksia ja myyttejä. Kolia pidettiin erikoisen luontonsa vuoksi pakanallisten jumalien ja henkien asuinpaikkana, ja viime vuosisadalla paikalliset asukkaat uskoivat Kolin haltijoihin (Oinonen-Eden 1984).

Suomen matkailijayhdistyksen matkailuoppaassa (1888) Kolin mainitaan olevan "etuisimpia Suomen luonnonihanista paikoista". Palvelut olivat vaatimattomat; höyrylaivalla Vuonisolahteen, soutaen yli Pielisen, majoittuminen "tavanmukaisen epäsiistiin" taloon ja tarjolla oli talonpoikaisruokaa (Matkasuuntia Suomessa I–IV. 1986). Matkailu kehittyi nopeasti, sillä vuonna 1894 perustettu Suomen matkailijayhdistyksen Nurmeksen-Pielisjärven-Juuan paikallisosasto vuokrasi jo v. 1895 maa-alueen Kolin laelta, ja rakensi ensimmäinen matkailumajan, Ylämajan, Kolin huipulle jo vuonna 1896. Valtion ostettua v. 1907 Kolin keskeiset maa-alueet metsähallitus kunnosti ylämajaa sekä Kolin rannassa olleen rakennuksen Alamajaksi. Alamaja toimi retkeilymajana aina vuoteen 1975, jonka jälkeen rakennus purettiin (Taipale 1988).

Kolista tuli suosittu matkailukohde karelianistien kirjoitusten ja maa-lausten innoittamina. Karelianismi ammensi käyttövoimaansa Kolin maisemista, kun taiteilijat suunnistivat Kolille 1890-luvulla. Kolia tekivät tun-

netuksi Juhani Aho, Akseli Gallen-Kallela, Eero Järnefelt, Pekka Halonen, Venny Soldan-Brofeldt, Into Kondrad Inha ja Jean Sibelius (Oinonen-Eden 1984).

1920-luvulta olevassa matkaoppaassa mainitaan Kolin olevan "koko valtakunnassa tunnettu". Koli olikin yksi suosituimmista matkailukohteista Suomessa tuohon aikaan (Hemmi ym. 1986, Hirn & Markkanen 1987). Kolille oli säännöllinen moottori- ja laivaliikenne, ja myös autoliikenne Joensuusta oli mahdollinen. Alueella oli majoitustiloja ja ravintola, sekä viitoitettuja kävelyteitä kuten kuvasta 2 on havaittavissa (Rajaseutujen matkaopas 1927, Suomen maa 1927). Ylämaja uusittiin 1920-luvulla, ja talvikäyttöön se otettiin 1930-luvulla (Hirn & Markkanen 1987). Nykyinen Suomen matkailuliiton ylläpitämä hotelli rakennettiin 1969.

Talvimatkailu alkoi kehittyä, kun Kolin rinteille perustettiin ensimmäinen syöksylaskurinne 1938. Myös murtomaalatuksen perinteet alkavat samoilta ajoilta (Hirn & Markkanen 1987). Suomen ensimmäinen hiihtohissi tuli Kolille v. 1952. Uusimmat rinteet Ipattivaaralle on rakennettu vuosina 1983 ja 1986. Retkeilijöitä ja luontoharrastajia varten on ylläpidetty useita retkeilypolkuja sekä luontopolkukohteita. Leirintäalue perustettiin v. 1948.

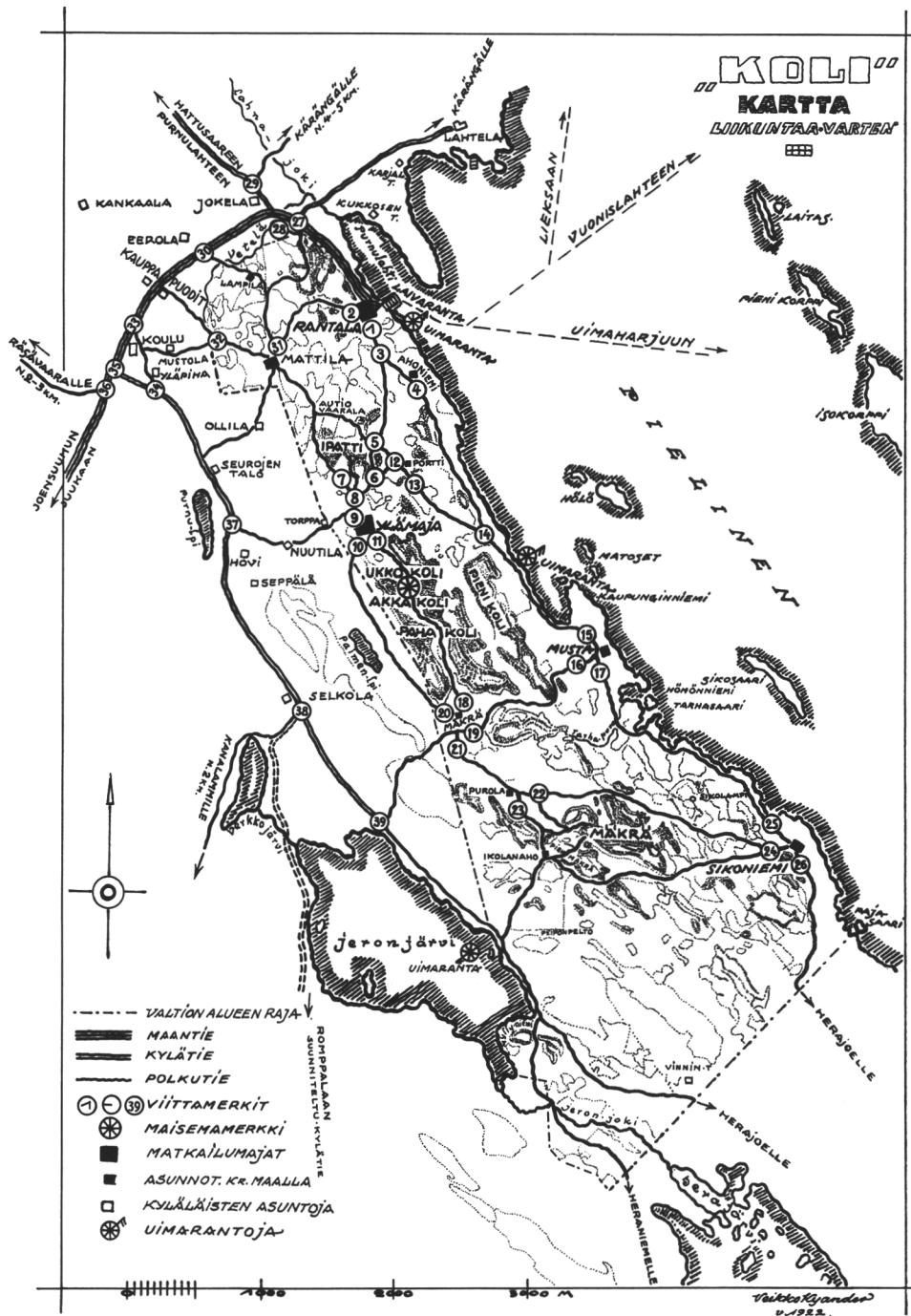
Ensimmäinen autotie rakennettiin 1930-luvulla (Hallituksen esitys 1990), jolloin autolla pääsi nykyisen matkailuautoalueen paikalle (Kuva 3). Pielisen rannassa on ollut laivalaituri jo vuosisadan alusta saakka (Kuva 4). Paikka on kehittynyt vene- ja laivaliikennettä palvelevaksi satamaksi. Nykyisin kesällä Pielisen yli Lieksaan pääsee autolautalla ja talvella jäätietä pitkin.

Kolin kävijöiden joukko oli alusta lähtien monipuolinen. Koli sai suuren suosion ympäristökuntien asukkaiden kesäretkien kohteena, mutta kävijöitä tuli eteläisestä Suomesta kuten Helsingistä, Viipurista ja Sortavalasta sekä ulkomailta saakka. Kolin majan vieraskirjojen perusteella matkailijamäärät olivat v. 1890 noin 500 henkeä vuodessa. Pääosa (65 %) kävijöistä oli Pohjois-Karjalasta. 20- ja 30-luvuilla kävijöitä oli vuosittain 1500–2000 henkeä, joista kolmannes oli Pohjois-Karjalasta ja kaksikolmasosa tuli muualta Suomesta tai ulkomailta (4–9 %) (Hirn & Markkanen 1987).

Kotimaan kiertomatkailun yleistyessä 1950-luvulla tyyppillisiä kävijöitä olivat kesäretkeläiset, joita tuli linja-autoilla ja henkilöautoilla. Kesän kohokohta oli juhannus, jolloin ympäristökunnista tultiin koivunoksilla koristelluilla kuorma-autoilla lavoille asettetuilla penkeillä istuen. Nykyisin juhannusjuhla ei juurikaan ole, ja kesämatkailu keskittyy heinäkuun viikkoihin ja talvimatkailuhihtosesonkiin.¹

Koli siirtyi metsätieteellisen koelaitoksen, nykyisen Metsäntutkimuslaitoksen, hallintaan vuonna 1923 (Hallituksen esitys 1990). Kolin valtion maista muodostettiin kansallispuisto vuonna 1991. Metsäntutkimuslaitoksessa on kansallispuiston käytön ja hoidon suunnittelu aloitettu vuonna 1992. Suunnittelun keskeisiä tavoitteita on löytää sopivia ratkaisuja, joilla sovitetaan yhteen sekä luonnonsuojelun että matkailun ja ulkoilun tarpeet.

1. Ylermi Rekolan haastattelu 28.6.1993.

Kuva 2. Kolin kartta liikuntaa varten 1920-luvulta. Metsäntutkimuslaitoksen arkisto.

Figure 2. A tourist map of Koli from 1920s. The Finnish Forest Research Institute archives

Kolin kansallispuistoa koskevassa laissa (Laki Kolin kansallispuistosta 1991) sanotaan, että puisto on perustettu 'edustavan pohjoiskarjalaisen vaara-alueen, vanhojen metsien ja niiden eliöstön sekä Kolin kansallismaiseman suojelemiseksi, kaskitalouden luomien maisemien ja kasviyhdyksuntien ylläpitämiseksi sekä ympäristöntutkimusta, ympäristövalistusta ja luonnonharrastuksen edistämistä varten'. Tämä tarkoittanee, että matkailijoiden kansallismaiseman ihailua ja ulkoilijoiden luontoharrastamista tulisi tukea kansallispuiston palvelurakenteella. Palvelurakenne, polut, levähdyspaikat, viitoitus ja opastus edistävät myös luonnonsuojelun toteutumista ohjaamalla kansallispuistossa liikkuvia ihmisiä. Alueen varustaminen vähentää ulkoilijoista aiheutuvaa häiriötä eläin- ja kasvikunnille. Ympäristövalistusta varten tarvitaan opastustoimintaa.

Kolin kansallispuisto ja sen ympäristö monine matkailupalveluineen ovat nykyisin Pohjois-Karjalan ja koko Itä-Suomen merkittävimpiä matkailukohteita, aivan kuten sata vuotta sitten. Kansallispuiston perustaminen merkitsee uuden ajan alkua Kolin seudulle. Parhailaan monilla tahoilla pohditaan Kolin seudun tulevaisuuden kuvaa ja kehitysnäkymiä.

Einari Saarelainen

Kuva 3. Kolin paikoitusalue 1930-luvulla. Kuvassa vasemmalla on Esson huoltoasema, jota hoitivat vuorollaan Eetu Juntunen, Eero Lehikoinen ja Einari Saarelainen. Elli Rekola aloitti kioskin pitämisen (pieni rakennus oikealla), jota matkailijayhdistys jatkoi. (Tiedot: Teuvo Saarelainen ja Ylermi Rekola.)

Figure 3. The Koli parking area in the 1930s.

1.2 Matkailukulttuurien muutokset ja matkailijoiden tyylit

Matkailun yhteiskunnallisen merkityksen ja matkailukohteiden ja -muotojen muutokset nostavat esiin kysymyksen, mitä matkailu pohjimmiltaan on? Miksi (huvi)matkalle lähdetään? Matkailun teoreettisia taustoja on pohdittu laajalti kansainvälisessä kirjallisuudessa (McIntosh & Goeldner 1984, Murphy 1985, Ritchie ym. 1987, MacCannel 1989, Smith 1989, Urry 1990, Pearce 1991). Urry (1990) on määritellyt: 'matkailu (turismi) on vapaa-ajan harrastus, joka saa sisältönsä vastakohtana säännöstellylle ja organisoidulle työlle. Se on julistus siitä, miten työ ja vapaa-aika muodostavat omat säännöstellyt yhteiskunnallisten käytäntöjen maailmansa modernissa yhteiskunnassa'. Eräät (McIntosh & Goeldner 1984 ja Murphy 1985) sisällyttävät matkailuun (tourism) myös työhön ja yhteiskunnalliseen toimintaan liittyvän matkustamisen ja lyhytaikaisen oleskelun toisella paikkakunnalla. Matkan kohteen olevalle maalle tai alueelle matkailu on myös elinkeino (Hemmi ym. 1987). Suomessa Matkailun edistämiskeskus on määritellyt matkailun tarkoittamaan 'niiden suhteiden ja ilmiöiden kokonaisuutta, jotka ovat yhteydessä vieraspaikkakuntalaisten matkustamiseen ja oleskeluun jollakin alueella (Hemmi ym. 1987).

Matkailu voidaan määrittellä sen olennaisilla ulkoisilla tunnusmerkeillä. Fyysinen matka on niistä keskeisin. Matkailun suhteet syntyvät

J. Rekola

Kuva 4. Ukko-Koli laiva kuljetti matkustajia Vuonislahdesta Pielisen itärannalta Koilille 1930-luvulla. (Tiedot: Ylermi Rekola)

Figure 4. The ship 'Ukko-Koli' transported tourists to Koli from Vuonislahti on the eastern shore of Lake Pielinen in the 1930s. (Information: Ylermi Rekola)

ihmisten siirtymisestä paikasta toiseen, jossa matka itse sekä tilapäinen viipyminen uudessa paikassa ovat olennaisia osia (Hemmi ym. 1987). Tutustumiskohteet eroavat siitä, mitä ihminen kokee työkseen tai toiminnasta, josta saadaan palkkaa (Urry 1990). Nykyään huomattava osa väestöstä osallistuu matkailuun (Suomalaisten lomat ja vapaa-ajanmatkat 1989, 1990).

Urry (1990) mukaan matkailukohteet valitaan mielikuvien tuottamien mielihyvää ja viihtyvyyttä lupaavien odotusten perusteella, jotka ovat syntyneet mainonnan ja tiedotusvälineiden ym. välityksellä ja ohjaamina. Matkailijan katse on suunnattu maisemiin ja rakennettuihin kohteisiin, jotka poikkeavat arkielämän ympäristöstä ja kokemuksista. Visuaalisilla tekijöillä ja sosiaalisesti määräytyvillä näkökohdilla on voimakas vaikutus, miten matkakohde koetaan. Matkailijan katse kohdistuu merkitysten mukaan, (nähtävyyksien) ihailu rakentuu merkityksille, ja matkailu on näiden merkitysten kokoelma. Merkitykset tai merkit, mitä pitää nähdä ja kokea, löytyvät postikorteista, kirjallisuudesta jne.. Matkailija on kiinnostunut merkityksistä sinänsä, jolloin kaikki sopii ihailun tai tarkastelun kohteeksi (matkailukohteen arkipäivä, jopa 'vieras' työ). Matkailun ammattilaiset luovat tietoisesti merkityksiä ja merkkejä ja kohteita, joita matkailijat haluavat kokea (id. s. 2–3). Tästä esimerkkinä on taiteilijoiden esiin nostama Kolin maisema, joka ei ole vain tavallista kauniimpi suomalainen vaara- ja järvimaisema vaan kansallismaisema, ja lisäksi Järnefeltin ikuistama maisema tai Sibeliuksen musiikin maisema.

Kolin matkailun historia on mielenkiintoinen ja pitkä, sen kehityskaarta voidaan tarkastella yleisen matkailun historian näkökulmasta. Matkailun yhteiskunnallisia kehitysvaiheita, -suuntia tai -tyylejä voidaan luonnehtia seuraavasti. Nykyajan matkailijoihin verrattavissa olevia ensimmäisiä matkailijoita olivat pyhiinvaeltajat, joiden matkoissa 1200- ja 1300-luvuilla yhdistyivät uskonnolliset velvollisuudet, kulttuurinvaihto ja ilonpito (Feifer 1985, 29). Sitä seurasi matkailun elitistinen vaihe, kun matkailu vakiintui 1600-luvulla aristokratian ja 1700-luvun lopulla ammattillisen keskiluokan perheiden poikien keskuudessa. 'Grand Tour' tarkoitti matkustelua Euroopassa ja perehtymistä muiden maiden kulttuureihin, tapoihin ja ihmisiin. 'Grand tour' ei ollut vapaa-ajan turismia vaan osa yläluokkaista koulutusjärjestelmää, sillä matka saattoi kestää kolme vuotta (Urry 1990).

Myöhemmin 1800-luvulla Grand Tour sai romanttisemman sisällön. Matkailun luonne muuttui myös enemmän vapaa-ajan vieton kaltaiseksi, ja oli kestoltaan lyhytaikaisempaa. Syntyi maisemamatkailu, joka esimerkiksi Saksassa suuntautui vuoristoon, Englannissa rannikolle ja Suomessa Imatralle, Punkaharjulle ja Kolille (Dent 1975, Robinson 1976, Hirn & Markkanen 1987, Urry 1990). Tyypillisiä matkailukohteita olivat kylpylät eri puolilla Eurooppaa. Suomessakin kehittyi esimerkiksi Lappeenrantaan ja Imatralle kylpylöitä, joiden asiakkaat olivat varakkaita pietarilaisia (Hemmi ym. 1987). Matkailu oli ylempien yhteiskuntaluokkien jäsenten etuoikeus. Heillä oli vapaa-aikaa ja varallisuutta.

1800-luvun lopun romantiikan aikakauteen sijoittuvat myös Kolin ensimmäisten 'matkailijoiden' aatemaailmat. Kansallisromantiikan innoittamat taiteilijat suuntasivat ensimmäisten joukossa Kolille. Muotiin tul-

leet häämatkat ilmentävät osaltaan romantiikan esiintymistä matkailussa. Häämatkoja on luonnehdittu 'ryntäykseksi pyhille paikoille', esimerkkinä Niagaran putoukset Pohjois-Amerikassa (Shields 1990). Kolista tuli Suomessa yksi häämatkojen kohteista, sillä kareliaanitaiteilijat aloittivat myös Kolin häämatka-perinteen (Oinonen-Eden 1984). Romanttiset matkat – seurustelumatkat, kihlamatkat, häämatkat – Kolille jatkuvat edelleen.

Taiteilijoiden matkat Karjalaan heijastelivat osin myös vanhaa 'Grand tour'-aatetta, mutta uudenlaisin motiivein. Kareliaanitaiteilijat etsivät oman kansansa juuria, joiden esiin nostaminen palveli itsenäisyysaatteiden ja oman kansallisen identiteetin rakentamista. Kareliaanien matkojen tarkoituksena olivat opiskelu ja taideteosten synty.

Romantiikan aika liittyy ensisijaisesti 1800-luvun loppuun ja 1900-luvun alkuun. Romantiikalle on tyypillistä korostaa tunnetta ja aistimellisiä elämyksiä ennemminkin kuin intellektuaalista selkeyttä; se on mystiikkaa, runoutta ja yksilöllisiä nautinnollisia ilmaisuja. Tähän liittyy luonnon romantisoiminen, sillä luonto tarjoaa yksilöllisiä aistimellisiä kokemuksia. Erityisesti maisemien katselu ja ihailu tarjoavat viehättävän kokemuksen mahdollisuuden. Romantiikan aika korosti fyysistä kokemista, johon kaupungistuneille matkailijoille luonto tarjosi hyvän mahdollisuuden (Urry 1990). (Kuvat 1 ja 5).

1900-luvulla voidaan puhua matkailun romantiikan, modernismin ja postmodernismin vaiheista (Urry 1990). Romantiikka on edelleen yksi matkailun vahvoista perusteemoista. Romantiikkaan liittyy vahvana houkutus olla todellinen ja mieluiten 'ensimmäinen silminnäkiä' (Urry 1990). Tämän lajin matkailijat valloittavat nykyisin maapallon syrjäisimpiäkin kolkkia 'kokeakseen jotain ensimmäisenä tai yhtenä harvoista, ennenkuin massat pilaavat sen'. Tosiasiassa juuri nämä matkailijat tuhoavat paljon aitoa ja pilaaantumaton löytämällä uusia matkailukohteita ja -reittejä, ja ikäänkuin teollistamalla katseellaan vielä aikaisemmin matkailuteollisuuden ulkopuolella olleita alueita. Toisaalta romantiikan innoittamat haluavat suojella ainutlaatuisia kohteita olemalla valmiita maksamaan siitä, että vain harvat voivat kokea samaa kuin he.

Tällä vuosisadalla matkailu on saanut merkityksen 'moderni'. Matkustella tai käydä matkoilla tarkoittaa sinänsä samaa kuin olla moderni: omistaa auton tai on muuten varaa matkustaa (Urry 1990). Matkailu on statussymboli. Modernismille on tyypillistä elämän eri osa-alueiden horisontaalisten kerrosten ja vertikaalisten sektoreiden luominen, joka on kuvaavaa tämän päivän matkailulle. Modernismi loi massaturismin, missä ihmiset, usein eriytyneinä ryhminä (eri väestöosat ominaan), osallistuvat matkailuun tavalla, joka yhtenäistää ihmisten tarpeet: etelänmatkat uimarantoi-neen, opastetut retket, laskettelukeskukset, pakettimatkat. Kolin matkailu on kokenut myös matkailun modernismin vaiheen, joka on jatkunut sotien jälkeen tähän päivään saakka. Kolilla käyminen on osa pitkää kiertomatkaa tai oman maakunnan asukkaille päiväretkikohde, jolloin Kolille pistäytytään katselemaan komeita maisemia (kuvat 6, 7 ja 8). Enää ei tulla asumaan ja perehtymään Koliin päiväkausiksi kuten varhaisemmat matkailijat tekivät. Kolista ei ole muodostunut varsinainen massaturismikohde eteläisen Euroopan matkailukohteiden tapaan, mutta Kolin matkailun kehitys on kuitenkin kulkenut massaturismin hännillä. Kotimaan mat-

Einari Saarelainen

*Kuva 5. Helsinkiläisnaisia retkellä Kolilla 1920-luvulla.¹
Figure 5. Women from Helsinki on tour in Koli in the 1920s.*

Einari Saarelainen

*Kuva 6. Osuuskaupan retkikunta Ylämajan verannan luona 1935.¹
Figure 6. A tour group from the local cooperative store 'Osuuskauppa' in front of the former hotel and restaurant Ylämaja on the hilltop of Koli in 1935.*

1. tiedot/information: Ylermi Rekola ja/tai Teuvo Saarelainen

kailun muutos näkyy Kolilla. Kotimaan matkailu on autolla kiertelyä kohteesta toiseen tai mökkeilyä lomakylissä, kun taas täysihoitolomat vietetään Välimeren rantalomakohteissa.

Veikko Hartikainen

*Kuva 7. Matkailijoita 1950-luvulta
Figure 7. Tourists in the 1950s.*

Einari Saarelainen

*Kuva 8. Kauppias Koponen vaimoineen Kolilla 1936.¹
Figure 8. Shopkeeper Koponen and his wife in Koli in 1936.*

Massaturismiin liittyy odotukset matkailuteollisuuden kehityksestä, joka tietää työtä ja toimeentuloa syrjäisille ja muuten 'kehittymättömille' seuduille. Suomessakin tämä kehitystie on viime vuosina houkutellut syrjäisten seutujen kuntia ja paikallisia asukkaita. Kolin matkailun kehityksessä on havaittavissa massaturismin piirteitä. Laskettelun suosiminen ja maisemahotellien rakentaminen ovat olleet ristiriidassa Kolin matkailun todellisen vetovoiman – maisemien ja luonnon – kanssa. Kolin kvaliteetteja on kuitenkin vaikea sovittaa massaturismin palvelukseen.

Matkailun virtaukset eivät lopu modernismiin ja massaturismiin. Olemme jo siirtymässä postmodernismiin aikaan, joka voisi luvata Kolin kehitykselle uudet näköalat. Postmodernismiin kuuluu ilmiöiden ja tapahtumien yhdistäminen, niin että visuaalinen kokeminen ja sosiaalinen yhdessäolo toteutuvat yhdessä. Postmodernin matkailun aikakaudella on ominaista tarjota ihmisille yksilöllisiä matkailutyylejä, jotka mahdollistavat monikerroksellisen kokemuksen. Postmodernin matkailijan ihailun kohteeksi kelpaavat kaikki, elämän koko kirjo. Tyypillistä postmodernismin ajalle on rakentaa arkielämän museoita (tehdas ym. ympäristöt) tai yhdistää lomamatkaan maisemanihailun, liikunnan, kulttuurin ja kuluttamisen (ostoksilla käynti 'shoppaaminen') erilaisia aineksia (Urry 1990). Postmoderni matkailija saattaa etsiä Kolin alueelta sekä rauhoittumista 'luonnon pyhättöön' että aktiivista liikuntalomaa ja/tai korkealuokkaisen kulttuurin kuluttamista (Pohjois-Karjalan matkailu 2000).

Matkailun sosiologia tutkii matkailijoiden motiiveja ja odotuksia matkailuun osallistumisesta. Monet tutkijat ovat ehdottaneet matkailijoiden luokittelua heidän matkailuun liittyvien tarpeiden ja persoonallisuustekijöiden mukaan. Perusluokittelu lähtee kahdesta eri näkökulmasta, 1) interaktiivisesta ja 2) kognitiivis-normatiivisesta perusteista. Ensiksikin matkailijan suhde matkailukohteeseen ja kohdealueen ihmisiin vaihtelee (interaktiivinen malli). Yhdelle ryhmälle matkailuun osallistumisen ehtona on tietyn turvallisuuden ja tuttuuden tarve, jotka usein toteutuvat tavanomaisen ryhmä- ja pakettimatkailun malleissa. Toinen ryhmä toteuttaa omaehtoista reittien, kohteiden ja kokemusten etsiskelyä. Interaktiivisten mallien kehittäjiä ovat olleet Cohen (1972) ja Smith (1977) sekä Perault (1977).

Kognitiivis-normatiivisten mallien (Plog 1972, Cohen 1979, Nickerson & Ellis 1991) perustana on ihmisen psykologiset ominaisuudet. Siinä tutuus/uuteus ja turvallisuus/jännitys ovat kaksi dimensiota, joiden mukaan ihmiset valikoituvat erilaisten matkailukohteiden ja matkailutapojen toteuttajiksi. Plog:n (1972) allosentriinen-keskisentriinen-psykosentriinen jaottelu, missä allosentrikot edustavat itsenäisiä matkailijoita ja psykosentrikot valmispakettimatkailijoita, on yleisesti käytetty (Hemmi ym. 1987). Cohen (1979) on esittänyt hienojakoisemman jaottelun, missä on kaksi päätyyppiä 'moderni pyhiinvaeltaja' ja 'viihteen etsijä'. Moderni pyhiinvaeltaja jakautuu vielä kolmeen ryhmään. Existentialinen etsijä pakenee arkipäivää henkisen rakentamisen keskuksiin. Kokeilija etsii vaihtoehtoista elämäntapaa, ja haluaa kokeilla toisten autenttista elämäntyyliä. Kokemusten etsijä puolestaan haluaa löytää tai ymmärtää toisten elämän merkityksiä, ja löytää iloa sen autenttisuudesta. Viihteen etsijöitä on kahta tyyppiä. Arjen pakenija haluaa matkalla katkaista ikävystymisen

ja arkipäivän rutiinit, jolloin matka on terapiaa vieraantumista vastaan. Virkistäytyjä-tyyppi matkustaa huvitellakseen, rentoutuakseen, levätäksään ja kootakseen sekä henkisiä että fyysisiä voimia.

Tyypittely on tapa luonnehtia erilaisia matkailun motiiveja ja päätöksenteon taustatekijöitä erilaisia matkailukohteita valittaessa. Kolin matkailijoita ei tutkittu teoreettista tyypittelyä ajatellen, joten tässä tutkimuksessa matkailijoista ei tehdä luokittelevia luonnehdintoja. Kolin matkailijoiden joukossa on sekä ryhmämatkalaisia (bussiryhmiä) että yksittäisiä matkailijoita (pienryhmät). Matkailun kehittämisen kannalta on kuitenkin tärkeää pohtia, minkä tyyppisiin matkailijoihin Kolin matkailualueen kvaliteetit vetoavat, ja minkätyyppisiä matkailupalveluja nämä ihmiset kaipaavat. Matkailijat ovat tärkeä kävijäryhmä Kolin kansallispuistossa, jonka kehittämiseksi on tunnettava kävijäkunnan rakenne ja vierailun perusmotiivit.

Matkailun (turismin) perusluonne on itseasiassa mielikuviin ja malleihin perustuvaa ajattelua, postmodernismia, sillä matkailu on erityinen yhdistelmä visuaalista, esteettistä ja populaaria. (Urry 1990). Se on ehkä se perusta, miksi monille varsinkin muorille matkailu on ensisijaisen tärkeä vapaa-ajan käyttömuoto, tai suorastaan elämäntyyli (Sievänen 1993). Romantismi, modenismi ja postmodernismi vallitsevat tänä päivänä päällekkäisinä matkailun suuntauksina ja selitysmalleina. Koli on edelleen paikka, missä romantismin innoittamat löytävät ihailunkohteensa, kansallismaiseman. Kolin ominaisuudet eivät viittaa massaturismin edellytyksiin (viihde ja aurinkorannat). Postmoderni matkailija kaipaa erikoistuneen, yksilöllisen matkailukohteen (Lash & Urry 1987). On mahdollista, että Kolistä tulisi postmodernin matkailijan pyhiinvaelluspaikka, missä monenlaiset tavoitteet, luonto, kulttuuri, perinteet ja ihmiset yhdistyvät.

1.3 Tutkimustehtävä

Kolin kansallispuiston matkailijoista on varsin vähän tutkittua tietoa. Komppula (1988) teki selvityksen Lieksan matkailusta, jossa Kolille kohdistuva matkailu oli mukana. Tämän tutkimuksen tarkoitus on tarjota tietoa Kolin matkailijoista uusien kehittämissuunnitelmien tueksi. Ensisijaisesti Kolin kansallispuiston kävijätutkimus tuottaa tietoa metsäntutkimuslaitoksen tarpeisiin Kolin kansallispuiston kehittämistä varten. Tutkimus toivottavasti hyödyttää koko Kolin matkailualueen kehittämistä. Lisäksi tutkimus lisää tietoa muidenkin kansallispuistojen ja luontoon nojaavien matkailukohteiden ulkoilukäytöstä sekä opastuksen ja varustuksen tarpeesta.

Tutkimuksessa kuvataan Kolilla käyviä matkailijoita: keitä he ovat ja mistä he tulevat. Kolille matkustamisen taustaa selvitettiin kysymällä matkakohteen valinnan perusteita sekä käyntien useutta. Matkailijoiden mielenkiintoa kansallispuiston palveluista ja varustetasosta sekä toiveita kehittämisen tarpeesta selvitettiin monipuolisesti.

2 Tutkimuksen toteuttaminen

2.1 Aineistot ja analyysit

Kolin kansallispuistossa haastateltiin 311 kävijää kesällä 1991 kesäkuun 9 ja elokuun 12 päivän välisenä aikana. Kesähaastattelut tehtiin pääasiassa Ukko-Kolin näköalapaikalle vievän polun varrella olevan levähdyspaikan tuntumassa ja hotellin edustalla olevan opastaulun lähellä (275 haastattelua 13 haastattelupäivän aikana). Jonkin verran haastatteluja tehtiin myös Kolin sataman alueella (20 haastattelua 6 päivänä) sekä Mäkränaholla ja Ikolanaholla (16 haastattelua 4 päivänä). Haastattelut suoritti kaksi haastattelijaa. Parhaimpana päivänä saatiin 55 haastattelua, mutta mukaan mahtui myös päiviä, jolloin saatiin vain muutama haastattelu. Haastattelu kesti 5–15 min.

Vuonna 1992 helmi–maaliskuun vaihteessa viiden päivän aikana haastateltiin 176 talvikauden kävijää, jolloin pääosa haastatteluista tehtiin hotellin pihan tuntumassa.

Haastatteluun poimitut ovat näyte Kolin kansallispuistossa kävijöistä. Näytteeseen saatiin erityyppisiä kävijöitä tekemällä haastatteluja eripuolilla puistoa. Kustannussyistä haastatteluja ei voitu suorittaa kattavammin eri vuodenaikoina ja useammissa paikoissa. Haastattelupäivien jakautuminen useaan haastattelupaikkaan on voinut jonkun verran vaikuttaa kävijätyyppien jakaumaan. Tämän tutkimuksen tulokset kuvaavat vain suuntaantavasti esimerkiksi retkeilevien kävijöiden määrän ja maisemakatselijoiden määrän suhdetta. Tarvitaan perusteellinen kävijäseuranta, jotta erityyppisten kävijöiden määrät saataisiin selville.

Haastattelut suoritettiin strukturoidun haastattelulomakkeen mukaan (liite 1). Muutaman kysymyksen kohdalla käytettiin apuna korttia, jossa oli esitetty valmiita vastausvaihtoehtoja (kysymykset 5 ja 18 kesähaastattelu). Tutkimusaineisto analysoitiin käyttämällä yksinkertaisia tilastollisia menetelmiä: jakaumia, keskilukuja sekä ristiintaulukointia. Mieli- ja tunteiden tarkentamiseksi matkailijoita ryhmiteltiin vierailun syyn, käyntien useuden, viipymisen ja matkaseuran mukaan. Ryhmien välisiä mielipideeroja tutkittiin χ^2 merkitsevyydestillä.

2.2 Kolin matkailualue ja kansallispuisto

Kolin matkailualueen katsotaan ulottuvan melko laajalle: Joensuu-Kajaani tiestä itään Pieliseen, Kolin niemestä etelään aina Ahveniselle asti. Pohjois-Karjalan seutukaavaliiton ja Kolin-Ahvenisen alueen ympäristökun-

tien toimesta aluetta on suunniteltu yhtenäisenä matkailualueena (Kauppi 1992).

Kolin kansallispuisto perustettiin v. 1991 noin 1135 hehtaarin suuruisena, mutta aluetta on suunnitelmissa laajentaa noin 1500 hehtaarilla (kuva 9a). Kolin kansallispuiston aluetta luonnehtii jylhä vaarajono, jonka korkeuserot ovat huomattavat. Ukko-Kolin (347 m) ja Pielisen pinnan korkeusero on 253 m. Suomen oloissa suuret korkeuserot, metsäisten seutujen ja vesistön luomat kontrastit ovat Kolin maiseman ominaisuudet, jotka ovat tehneet Kolin maiseman tunnetuksi, ja nyttemin suojelun kohteeksi (Lyytikäinen 1991, Koli-Ahveninen, luonnonympäristö- ja maisemaselvitys 1991, Antikainen 1993). Alueelta on löytynyt runsaasti luonnonsuojelun kannalta arvokkaita kasvi- ja eliöyhdyskuntia (Simola 1984, Paatelainen 1990, Kärkkäinen 1991) sekä Kolin alue on geologisesti mielenkiintoinen (Kohonen & Rainio 1992).

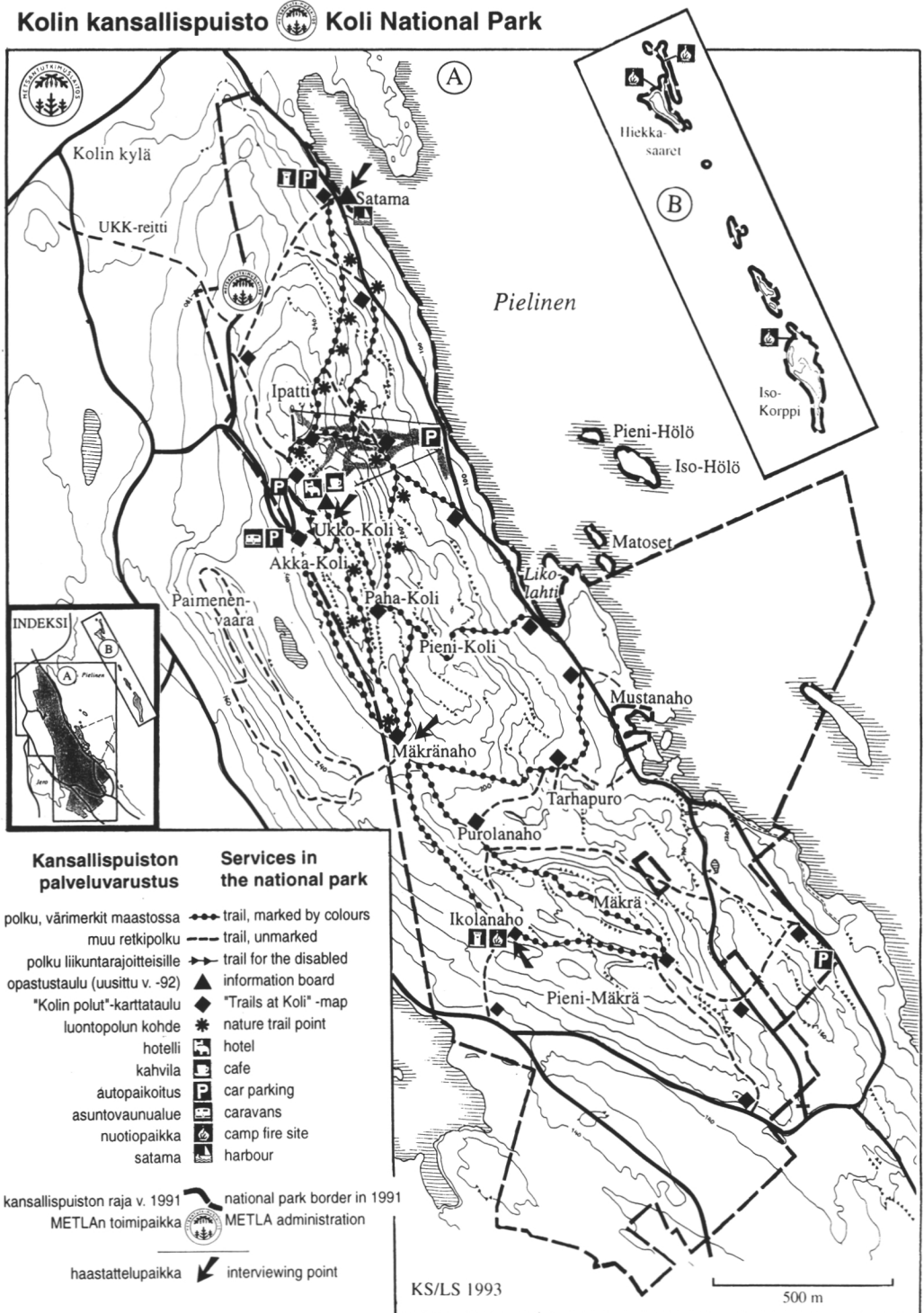
Suomen matkailuliiton ylläpitämä Hotelli Koli ja Kolin laskettelukeskus ovat kansallispuiston näkyvimvät matkailupalvelut. Nykyinen tiestö sekä autojen paikoitus ovat myös suunniteltu ja rakennettu ennen kansallispuiston perustamista. Kolin matkailun historiallisen kehityksen seurauksena kansallispuiston alueella on sijoittuneena matkailupalveluja, jotka eivät periaatteessa kuulu luonnonsuojelualueelle. Kolin kansallispuistoa koskevassa asetuksessa (Asetus Kolin kansallispuistosta 674/1991) kuitenkin todetaan, että alueella sijaitsevat matkailupalvelujen ja rinnetoimintojen alueet turvataan kansallispuistoa toteutettaessa siten, että alueella voimassa olevat vuokrasopimukset jäävät voimaan ja niitä voidaan haluttaessa jatkaa.

Nykyisin kansallispuiston ja lähialueiden majoituspalveluja ovat hotelli, asuntovaunualueita, leirintäalue, retkeilymaja sekä eritasoisia lomamökkejä. Talviliikuntapalveluja tarjoavat neljä laskettelurinnettä sekä rinteisiin liittyvinä palveluina kaksi hissilinjaa, lumetusjärjestelmä, valaistus, rinnekahvila, hiihtokoulu sekä välinevuokraus ja huoltopalvelut. Lähistöllä on myös Kolin Hiidenrinteiden laskettelukeskus.

Kansallispuiston alueella on neljä latureittiä sekä ympäristössä kymmeniä kilometrejä latureittejä matkailukeskusten Kolin Hiiden ja Future Freetimen ympäristössä (kuva 9b). Kolin matkailualueelle rakennettu 22 km pitkä valaistu reitti sivuaa myös kansallispuistoa. Kesäisin puistossa on viitoitettu viisi eri retkipolkua, joista yhdistelemällä on merkitty yksi luontopolku. Kansallispuiston halki kulkee myös UKK-retkeilyreitti. Polku- ja latureittien varsille on järjestetty muutama levähdyspaikka ja jätessäiliöt. Nuotiopaikkoja on rakennettu Ikolanaholle ja Hietasensaariin.

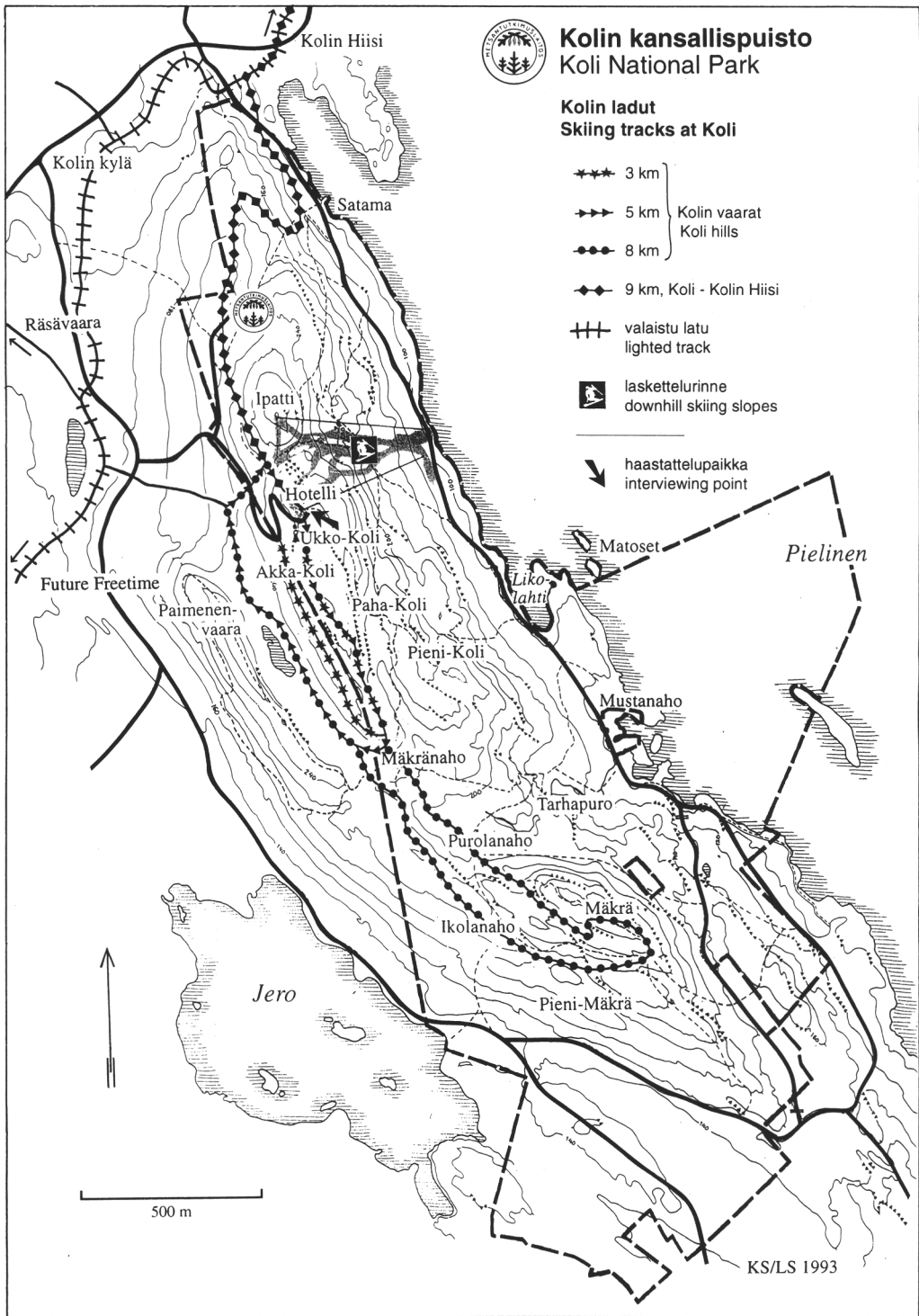
Kolin matkailualueen majoitusliikkeissä on yhteensä noin 1300 kaupallista vuodepaikkaa. Kolin alueella on yksityisiä vapaa-ajan-asuntoja 560 kpl. Kansallispuiston tuntumassa on useita matkailuyrityksiä, jotka tarjoavat majoituksen lisäksi ravintola- ja kahvilapalveluja sekä liikuntapalveluja. Matkailukeskus Kolin Hiisi tarjoaa talvella murtomaahiihtoa sekä laskettelua ja kesällä pyöräilyä, tennistä, purjehdusta, uintia jne. Matkailukeskus Future Freetime tarjoaa murtomaalatuja ja ulkoilureittejä (Koli-Ahveninen, matkailun kehittämistavoitteet 1991).

Kolin kansallispuisto Koli National Park

Kuva 9a. Kolin kansallispuiston ulkoilureitit ja palvelujen sijoittuminen sekä haastattelupisteet.

Figure 9a. Location of trails and services in Koli National Park. Sites of interviews are also shown.

Kuva 9b. Kolin kansallispuiston latuverkosto.
Figure 9b. The skiing trails in Koli National Park.

3 Tulokset

3.1 Kolilla vierailun perusteet

Haastattelu aloitettiin kysymällä vapaamuotoisesti 'miksi tulitte Kolille tällä kertaa'? Kysymys oli tarkoitettu paitsi haastattelun pehmeäksi aluksi, myös kartoittamaan Kolin vetovoimatekijöitä (taulukko 1).

Taulukko 1. Miksi tulit Kolille? Vastajaan omin sanoin kuvaamista syistä luokiteltu seuraavasti.

Table 1. Why did you come to Koli? Answers in respondents own words are ordered as follows.

Kiinnostuksen aihe Subject of interest	% -osuus vastaajista ¹ percent of respondents ²		Kiinnostuksen aihe Subject of interest	% -osuus vastaajista ¹ percent of respondents ²	
	Kesä -91 summer	Talvi -92 winter		Kesä -91 summer	Talvi -92 winter
nähtävyys sightseeing	48,6	15,0	retkeilemään hiking	3,9	0,1
hienot maisemat scenery	31,2		laskettelemaan downhill skiing		72,2
sattui matkan varrelle park happened to be on route	23,8	1,1	hihtämään cross-country skiing		28,4
on suositeltu park was recommended	5,5	5,7	lenkkeilemään jogging	1,6	
luonnonsuojelu nature conservation	4,8	1,1	kalastamaan fishing	0,3	
uusi kansallispuisto a new national park	3,5		laivamatka a boat tour	2,3	
kotiseutu home area	3,9	2,0	vieraille näytetään to show to guests	2,2	0,6
tapana käydä vuosittain used to visit annually	2,6	1,7	lomanvietto spending holidays	2,3	4,0
tapana käydä joskus used to visit sometimes	1,6	1,1	erämessut outdoor activity exhibi- tion	1,0	
hotelli/ravintolavieras hotel/restaurant guest	1,3		valokuvaus photographing		1,1
tiedotus/lehdet heard from media/maga- zines	1,0		muu other	0,3	1,7
tiedotus/mainos heard from media/ tourist advertising	1,0				

¹ sama henkilö on voinut mainita useamman syyn, siksi prosenttiluvut eivät summaudu sataan.

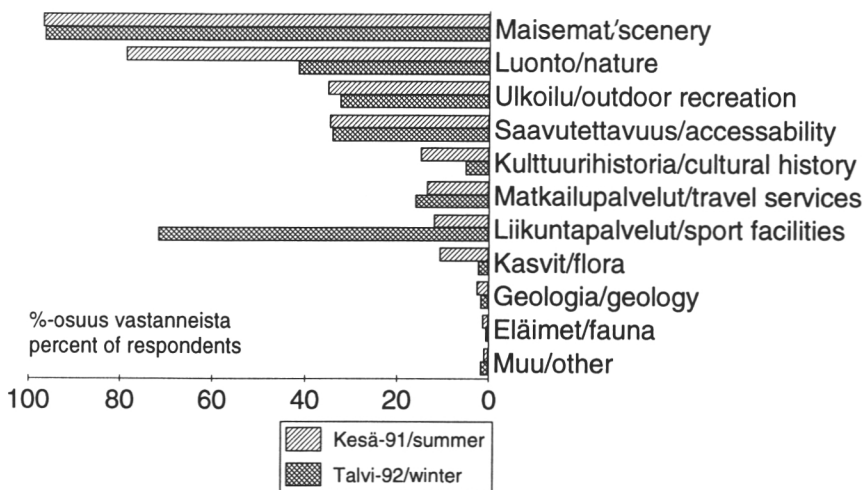
² same person might have mentioned several reasons, and therefore the percentages do not total exactly one hundred.

Kesäkävijät ovat perusmatkailijoita. Kolille tullaan katsomaan nähtävyyttä, jonka osa nimesi hienoiksi maisemiksi. Varsin monelle automatkailijalle Koli oli vain pistäytymispaikka pitemmän matkan varrella. Vain pieni joukko kävijöistä nimesi tarkempia syitä kuten luonnonsuojelu, kansallispuisto tai retkeily. Talvievailijoista pääosa tuli hiihtämään ja erityisesti laskettelemaan. Vain vajaa viidennes kävijöistä nimesi jonkin muun syyn kuten nähtävyys tai tapana käydä.

Haastattelu eteni siten, että seuraavat kysymykset täsmensivät haastateltavan Kolilla vierailua (kuinka usein käyt ja kauanko viivyt, mihin paikkoihin tutustuit). Muutaman kysymyksen jälkeen esitettiin uusi kysymys siitä, miksi kävijä oli valinnut Kolin vierailukohteeksi. Nyt tarjottiin kortilla kymmenen erilaista Koliin liittyvä ominaisuutta, joista vastaajan piti valita kolme tärkeintä (kuva 10).

Hienot maisemat ovat sekä kesä- että talvikävijöiden tärkein perustella Kolille. Ulkoilumahdollisuuksien ja saavutettavuuden perusteet ovat jokseenkin yhtä tärkeitä kummallekin ryhmälle. Sen sijaan kesä- ja talvikävijät eroavat jonkin verran valintojensa perusteella. Kesämatkailijoiden keskuudessa ainutlaatuinen luonto on toiseksi tärkein peruste, kun taas talvikävijöille liikuntapalvelut ovat toiseksi tärkein peruste. Myöhemmin kävi ilmi, että kolme neljästä talvella haastatellusta oli tullut laskettelemaan Kolille.

Kolin matkailijoilta kysyttiin myös lomamatkan muista tutustumiskohteista. Suurin osa eli 77 % matkailijoista mainitsi Kolin lisäksi jonkun muun matkailukohteen. 10 % kaikista matkailijoista kävi ainoastaan Kolilla, ja heistä puolet oli kotoisin Pohjois-Karjalasta. Kesämatkailijoiden suosituin matkailureitti yhdisti Pielisen ympäristökuntien matkailukohteet, joista Bomba ja Paateri tulivat niminä esiin. Usein koko Itä-Suomi mainittiin matkakohteena. Mainintoja saivat Joensuu, Savonlinna, Punkaharju ja Valamo. Ulkomaalaisten kohteena oli usein koko eteläinen Suomi tai itäinen Suomi, joskus myös Pohjois-Suomi.

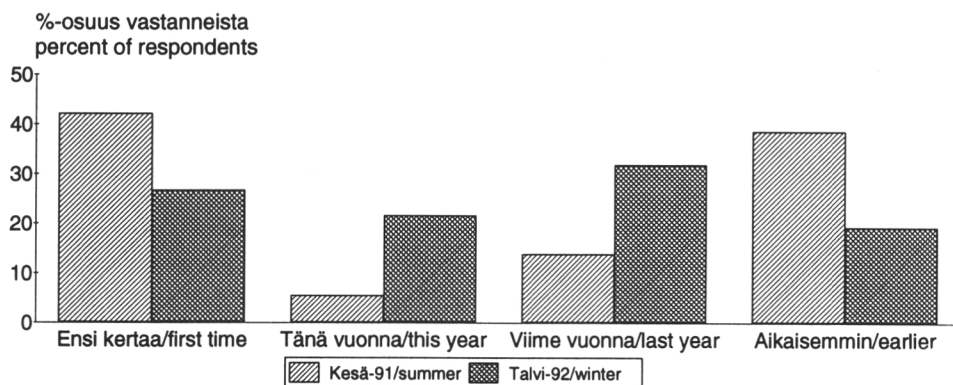

Kuva 10. Kolin tärkeimmät ominaisuudet matkailukohteena.
 Figure 10. Koli's three most important features as a tourist attraction.

3.2 Kolilla viipyminen

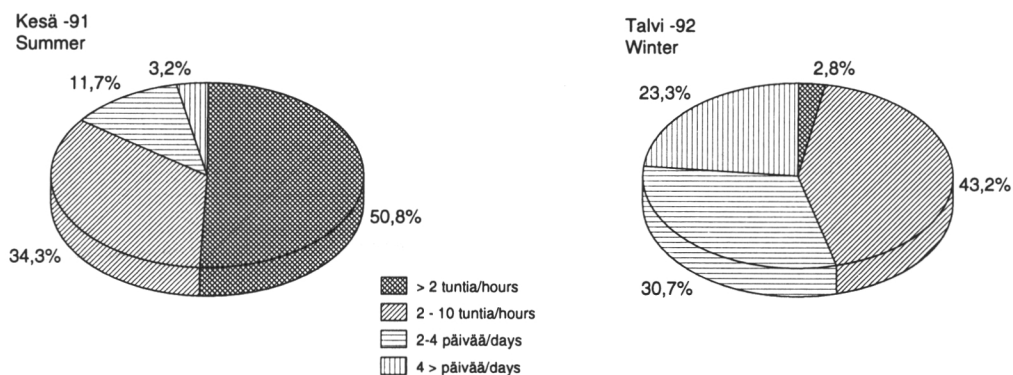
Kävijätutkimuksen perustehtäviä ovat käytön määrää kuvaavat tiedot: 1) kuinka paljon aluetta käytetään eli kuinka monta kävijää, 2) kuinka monta käyntikertaa, 3) kuinka usein sama kävijä käy ja 4) kuinka kauan kävijä viipty. Haastattelutekniikalla ei kaikkiin näihin kysymyksiin voida vastata. Tässä kysyttiin vierailijan käynnin useutta ja viipymistä kansallispuiston alueella (kuva 11).

Kesä- ja talvikävijät eroavat käyntikertojen useuden suhteen. Kesäkävijöiden joukossa on paljon ensi kertaa vierailevia (42 %), kun taas talvikä-

Kuva 11. Kolilla käyminen. Matkailijan edellisestä käyntikerrasta kulu-
nut aika.

Figure 11. Visiting Koli. The length of time since the tourist's previous
visit.

Kuva 12. Viipyminen Kolin kansallispuistossa ja/tai matkailualueella.

Figure 12. The length of stay in Koli National Park and/or its vicinity.

vijöiden joukosta vain neljännes (27 %) on ensikertalaisia. Aikaisemmin samana vuonna käyneitä on talvikävijöiden joukossa viidennes kävijöistä. Viime vuonna käyneitä on 32 % ja aikaisemmin käyneitä lähes 20 %. Talvella ulkoilua harrastamaan tulevat käyvät alueella melko usein ja säännöllisesti. Kesäkävijöiden joukossa on runsaasti niitä, jotka ovat vierailleet Kolilla aikaisempina vuosina. Käyntivälien vuosien määrän keskiluku (mediaaniarvo) oli 5 vuotta, ja pisin käyntiväli oli 45 vuotta.

Kesäkävijät viipyvät puistossa keskimäärin 1,8 tuntia. Päiväkävijöiden lyhin vierailu kesti varttitunnin ja pisin vierailu 8 tuntia. Yöpyjiä oli 15 % kävijöistä, ja he viettivät Kolin alueella keskimäärin kaksi vuorokautta (vaihteluväli 1–8 vuorokautta). Talvella päiväkävijöiden vierailu kesti keskimäärin 4–5 tuntia (vaihteluväli oli 0,5–9 tuntia). Yöpyjät viipyvät 4–5 vuorokautta vaihteluvälin ollessa 2–15 vuorokautta (kuva 12).

Kesä- ja talvikävijät jakautuvat käynnin keston suhteen jyrkästi kahteen ryhmään. Kesäkävijöiden enemmistö on pistäytyjätyyppiä, sillä puolet kävijöistä viihey Kolin kansallispuistossa alle kaksi tuntia. Siinä ajassa ei ehdi juuri muuta kuin nähdä keskeiset maisemat. Kesäkävijöistä 85 % on päiväkävijöitä, kun taas talvikävijöistä alle puolet eli 46 % käy päiväselätään ja suurempi osa eli 54 % lukeutuu Kolin alueella yöpyjiin. Kaikki yöpyjät eivät ole majoittuneet hotelliin vaan osa todennäköisesti asuu muissa lähellä sijaitsevilla majoituskohteissa. Majoittumisen muotoa ja paikkaa ei kysytty.

3.3 Tutustumiskohteet

Kävijöiden tutustumiskohteiden määrä ja laatu sekä oleskelun jakautumisen puiston sisällä alueellisesti ovat tärkeitä perusteita kun suunnitellaan erilaisten palvelujen sijoittamista. Luonnollisesti olemassa olevat palvelut ohjaavat voimakkaasti sitä, missä kävijät oleskelevat ja käyvät. Lisäksi opastus ohjaa valitsemaan eri kohteiden välillä. Suunnittelun lähtökohtana on olemassa olevien palvelujen ja kohteiden kiinnostavuus ja käyttö. Kävijöiden suhtautuminen, tyytyväisyys tai tyytymättömyys, on perusta uuden kehittämiseksi: tiedon pohjalta voidaan ylläpitää, lisätä tai vähentää palvelujen määrää ja laatua.

Haastattelujen paikka on osittain ohjannut sitä, miten paljon vastaajat jakautuvat eri paikkojen kävijöiksi, mutta tätä virhettä ei voitu välttää, vaikka haastattelupaikkojen valintaa tehtäessä tästä ongelmasta oltiin tietoisia. Luonnollisesti talvella kaikki paikat eivät ole samalla tavalla saavutettavissa kuin kesällä. Lähes kaikki Kolin kesäkävijät vierailivat Ukko-Kolin näköalapaikoilla, ja vain vajaa viidennes vaaran laella kävijöistä jatkoi matkaa Akka-Kolille (taulukko 2). Koko kävijämäärästä suhteellisen pieni joukko teki pitempiä patikkaretkiä kansallispuiston alueella. Satasta on tavoitettu osa haastatelluista, mutta siellä käy pääasiassa laivoilla ja lautalla matkustavat kävijät.

Kesäkävijöistä 16,4 % kulki merkittyjä reittejä pitkin. Niistä, jotka retkeilivät reiteillä, monet käyttivät kahta tai useampaa reittiä. Suosituimmat

reitit olivat hotellin ja sataman välinen reitti sekä vaarojen lakien ja ahojen kautta Mäkrälle vievä 8 km:n reitti (taulukko 3).

Taulukko 2. Vierailun kohteita Kolin kansallispuistossa.

Table 2. Places visited in Koli National Park.

vierailukohde places of visit	% -osuus vastaajista percent of respon- dents		vierailukohde places of visit	% -osuus vastaajista percent of respon- dents	
	Kesä -91 summer	Talvi -92 winter		Kesä -91 summer	Talvi -92 winter
Ukko-Koli	98,7	34,1	Ikolan aho	4,8	9,1
Akka-Koli	17,0		Satama harbour	23,8	
Ipatti	5,5	1,1	Laskettelurinteet tai hotellin piha ski slopes or hotel area		55,7
Mäkrävaara	6,8	11,4			

Taulukko 3. Retkeilypolkujen käyttö kesällä eli kuinka moni haastatteluun osallistuneista oli kulkenut kutakin merkittyä reittiä.

Table 3. Use of summer trails. The figures show how many of the respondents walked on the marked trails.

retkeilypolku trail	% -osuus vastaajista/per- cent of respon- dents	retkeilypolku trail	% -osuus vastaajista/per- cent of respon- dents
Kolin vaarat (3 km)	4,5	Pieni Koli-Tarha- puro	2,9
Koli-Likolahti (5 km)	2,3	UKK-reitti/trail	0,6
Mäkrä (8 km)	7,7	ei mitään reittiä/ none of the trails	82,0
Koli-Satama/harbour	10,0		

Talvikävijöistä 39,2 % harrasti murtomaahiihtoa, 74 % harrasti laskettelua ja 13,6 % ei harrastanut mitään liikuntalajia. Talvikävijöistä suhteellisen harva eli 34 % kävi varsinaisilla näköalapaikoilla, ja Mäkrävaaran ja Ikolanaho ovat lähinnä murtomaasuksilla latua pitkin hiihtävien saavutettavissa.

Kolin vaarojen eripituiset lenkit ovat suosituimmat ladut (taulukko 4). Uusi valaistu reitti Koli-Futura on myös löytymässä murtomaahiihtäjien tietoisuuteen. Kolin murtomaaladut ovat sekä fyysisenä suorituksena että hiihtotaitojen puolesta melko vaativia. Ladut seuraavat vaarajonoa, josta seuraa vauhdikkaita laskuja ja pitkiä nousuja.

Kävijöiltä kysyttiin myös kansallispuiston ulkopuolella sijaitsevien hiihtopalvelujen – rinteiden ja latujen – käyttöä. Kolin Hiiden latuja oli käyttänyt 15,3 % kävijöistä. Monet murtomaahiihtäjät tutustuvat myös

muihin Kolin seudun latuihin. Monipuolinen ja vaihteleva latuverkosto on vahva vetovoimatekijä Kolin talvimatkailulle. Kolin Hiiden rinteitä oli käyttänyt noin 10 % kävijöistä eli 13,5 % haastatelluista laskettelun harrastajista.

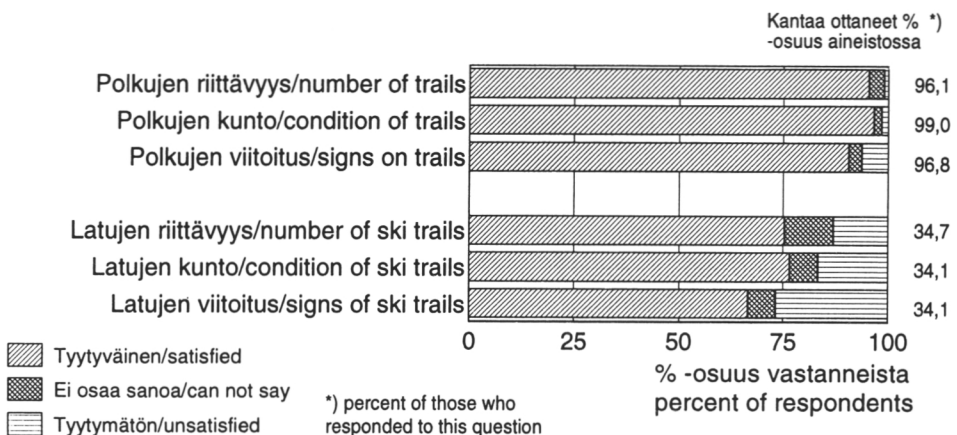
Taulukko 4. Hiihtolatuja käyttö eli kuinka moni talvella haastatteluun osallistuneista käytti merkittyjä hiihtolatuja.

Table 4. Use of skiing trails. The figures show how many of the respondents skied on the marked skiing trails.

reitti skiing trail	%-osuus vastaajista percent of respondents	reitti skiing trail	%-osuus vastaajista percent of respondents
Kolin vaarat (3 km)	11,4	Koli-Futura (10 km)	9,1
Koli-Likolahti (5 km)	13,1	Koli-Räsävaara	2,8
Koli-Satama (8 mk)	11,4	UKK-reitti/UKK trail	-
Koli-Kolinhiisi (9 km)	4,6	ei mitään latua/ none of the skiing trails	60,1

3.4 Polkujen ja latujen riittävyys ja kunto

Kesäkävijöistä lähes kaikki olivat käyttäneet joitain polkuja ja teitä Kolilla käydessään. Pääsääntöisesti lähes kaikki olivat tyytyväisiä niin polkujen määrään, niiden kuntoon kuin myös viitoitukseen (kuva 13). Viitoituksen osalta lievä tyytymättömyys pilkisti verrattuna kahteen edelliseen laatuominaisuuteen.

Kuva 13. Polkujen, kävelyteiden ja latujen soveltuvuus.

Figure 13. The suitability of walking, hiking and skiing trails.

Taulukko 5. Tyytyväisyys Ukko-Kolin polkuun ja rinteisiin talvella.

Table 5. The satisfaction with Ukko-Koli trail and the ski slopes in winter.

kohde object	otti kantaa ¹ those who answered	tyytyväinen satisfied	ei osaa sanoa can not say	tyytymätön unsatisfied
Polku Ukko-Kolille trail to Ukko-Koli	18,8	90,9	3,0	6,1
Rinteet/ski slopes	56,8 ²	91,3	5,8	2,9

¹ otti kantaa= osuus kaikista vastaajista eli ne henkilöt, jotka olivat tunteneet asian ja sen pohjalta vastasivat. Tyytyväisyys/tyytymättömyys prosentit on laskettu kantaa ottaneiden joukosta. ¹ Those who answered= percentage of all respondents, who were familiar with the subject. Portions of satisfied and unsatisfied respondents is calculated of those who answered.

² 89 % laskettelijoista, ² 89 % of downhill skiers,

Talvella Kolin vaaroilla on miltei mahdoton kulkea ilman suksia, ja suksilakin vain laduilla. Vaara-alueen maasto on liian vaikea tai suorastaan sopimaton vapaaseen hiihtelyyn. Loivemmilla rinteillä se olisi kuitenkin mahdollista. Haastatellut murtomaahiihtäjät ovat kaikki käyttäneet jotakin tai joitakin Kolin latuja. Kuvassa 13 on hiihtäjien mielipiteiden jakautuminen latujen riittävydestä, kunnosta ja viitoituksesta.

Taulukko 6. Roskaantumisen ja maaston kulumisen havaitseminen kesällä.

Table 6. Observations of litter and soil deterioration in summer.

aihe subject	otti kantaa ¹ those who answered	ei huomannut did not observe	ei osaa sanoa can not say	runsaasti did observe much
	%	%	%	%
roskia/litter	99,4	98,4	0,3	1,6
maaston kuluminen soil deterioration	98,7	96,4	1,0	2,6

¹ Katso taulukko 5. See table 5.

Latujen riittävyys ja kunto olivat tyydyttäviä hiihtäjien enemmistön mielestä, mutta selvästi puutteellisena pidettiin latujen viitoitusta. Verrattuna mielipiteisiin kesäreiteistä tyytymättömyys latuihin oli kaikilta osin suurempaa.

Talvella pidetään kunnossa ainoastaan Ukko-Kolin näköalapaikalle vievää polkua. Sitä käyttäneet vierailijat olivat tyytyväisiä. Samoin laskettelurinteiden käyttäjät olivat varsin tyytyväisiä rinteisiin (taulukko 5).

Muihin ulkoilu ympäristön laatuun vaikuttavien tekijöiden tutkimiseen ei tässä voitu paneutua perusteellisesti. Kesähaastattelujen yhteydessä kysyttiin, olivatko kävijät huomanneet joitakin ympäristön laatuun liittyviä ongelmia. Taulukon 6 perusteella voidaan sanoa, että kävijät eivät olleet havainneet mitään suurempia maaston kulumiseen tai roskaantumiseen.

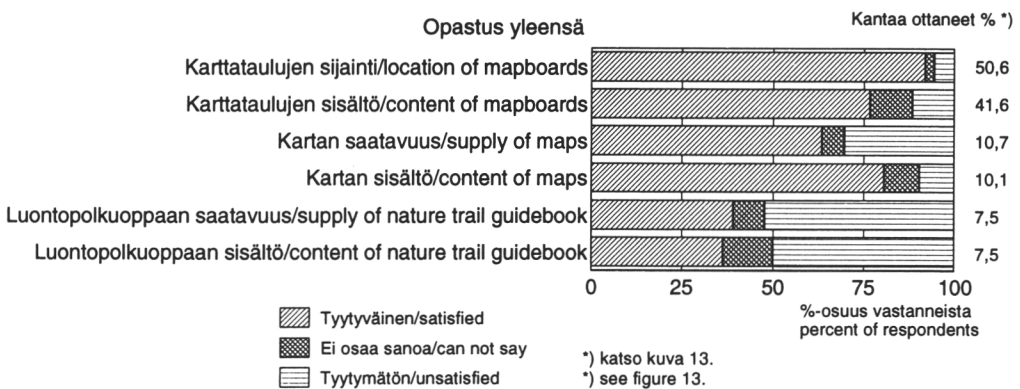
seen liittyviä ongelmia. Kolin keskeisiä maisemakohteita on hoidettu ilmeisen hyvin tähän asti.

3.5 Mielenpito opastuksesta

Yksi tärkeimmistä uuden kansallispuiston kehittämistehtävistä on opastuksen järjestäminen. Kesäkävijöiltä kysyttiin mielenpitoja nykyisestä opastuksesta sekä matkailijoiden toiveita opastuksen kehittämiseksi. Varsin pieni osa kävijöistä oli törmännyt tai tutustunut nykyiseen opastukseen käyntinsä aikana, ja siksi useimmat eivät voineet ottaa siihen kantaa (kuva 14).

Niistä, jotka olivat huomanneet karttataulut (puolet kävijöistä ei tuntenut edes niitä), lähes kaikki olivat tyytyväisiä niiden sijaintiin. Sen sijaan karttataulujen sisältöön oltiin jo varovaisemmin tyytyväisiä. A4-kokoista polkukarttaa tai luontopolkuopasta ei monikaan ollut löytänyt tai ymmärtänyt kysyä. Ne ovatkin tärkeitä vain niille, jotka suunnittelevat kulkevansa pitempiä reittejä. Osa kävijöistä tosin saattaa luopua polkuretkistä, jos karttaa tai muuta luotettavaa opasta ei ole tarjolla tai käytössä. Ne harvat, jotka saivat kartan käsiinsä, olivat siihen melko tyytyväisiä. Sen sijaan luontopolkuoppaaseen tutustuneet olivat varsin pettyneitä saamaansa opastukseen.

Suurin ja informatiivisin opastaulu sijaitsi kesällä 1991 hotellilta Ukko-Kolille vievien portaiden lähtöpisteen tuntumassa. Mielenpitoja tästä tietotaulusta kysyttiin niiltä henkilöiltä, joita haastateltiin sen läheisyydessä. Haastatteluhetkellä vähän yli puolet vastaajista oli jo tutustunut tauluun. Suurin osa haastatelluista oli tyytyväinen taulun sijaintiin, mutta taulun antamaan informaatioon suhtauduttiin hyvin kriittisesti. Tietotaulu onkin uusittu kesällä 1992.

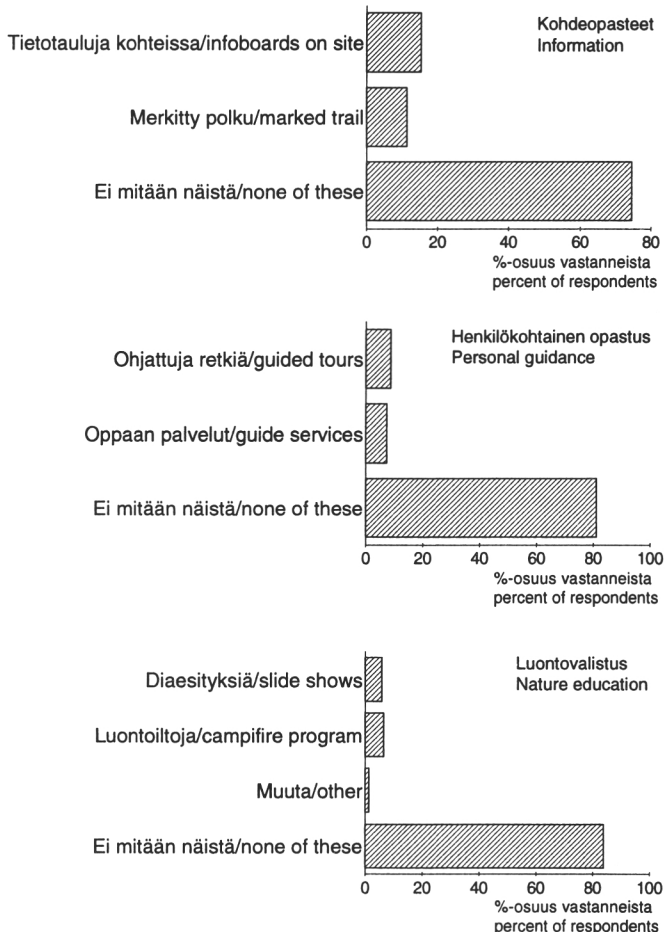

Kuva 14. Miten opastus on mielestäsi järjestetty?

Figure 14. In your opinion, how well interpretation is organized?

Edelleen kysyttiin miten haastatellut matkailijat haluaisivat opastusta kehitettävän? Suurin osa (75 %) ei katsonut tarvitsevan opastusta lainkaan (kuva 15). Ne, jotka katsoivat opastuksen tarpeelliseksi, nostivat tärkeimmiksi kohdeopasteet ja opastuskeskuksen neuvonnan sekä merkityt polut. Ohjatut retket, muut oppaan palvelut, luontonäyttely ja diaesitykset saivat kannatusta suhteellisen pieneltä kävijäjoukolta. Vaikka opastukseen kohdistuvat toiveet eivät ole voimakkaita, saadaan tuloksena kuitenkin opastuspalvelujen suhteellinen tärkeysjärjestys.

Opastuksen tarve riippuu tietysti siitä, miten tuttu kohde on ennestään tai miten paljon mielenkiintoa ennestään tuntematon kohde herättää vierailijassa, ja osaltaan myös opastuksen tarjonnan määrästä ja laadusta. Koska on toisaalta oletettavaa, että opastusta käytetään hyväksi, jos sitä on tarjolla, tässä tarjoutuisi hyvä tilaisuus tutkia tilannetta ennen opastuksen järjestämistä ja opastuspalvelujen kehittämisen jälkeen: muuttuvatko asenteet, ja jos muuttuvat, miten? Tässä tulosta voidaan osittain selittää sillä, että yli puolet kävijöistä on käynyt alueella aikaisemmin, ja mahdollisesti mielestään tuntee alueen. Toinen selitys on se, että monet kotimaiset

Kuva 15. Matkailijoiden toiveita opastuksen kehittämisestä.
Figure 15. Tourists' expectations of development of interpretation.

matkailijat eivät ole tottuneet opastukseen tämän tyyppisissä luonnonnähtävyysskohteissa. Useimmiten opastuspalvelut ovat heikosti kehittyneet. Matkailijat eivät osaa odottaa tai toivoa sellaista mihin he eivät ole tottuneet (Sievänen 1992.)

3.6 Mielenpitoet palveluista

Mielenpiteitä muista kuin opastus- ja reittipalveluista kysyttiin myös vain kesäkävijöiltä (taulukko 7) . Lepopaikat, näköalapaikat, jätehuolto (maastossa tarvittavat käymälät mukaan lukien) ovat virkistys- ja matkailualueiden peruspalveluja. Kahvila-, ravintola- tai hotellipalveluista kysyttiin myös, vaikka ne eivät olekaan kansallispuiston peruspalveluja samalla tavoin kuin edellä mainitut.

Taulukko 7. Mielenpitoet Kolin kansallispuiston palveluista
Table 7. Opinions of services in Koli National Park.

palvelut services	otti kantaa those who answered	tyytyväinen satisfied	ei osaa sanoa can not say	tyytymätön unsatisfied
	%	%	%	%
kahvila cafe	29,4	75,8	7,7	16,5
ravintola restaurant	17,2	73,6	15,1	11,3
hotelli hotel	11,6	69,4	19,4	8,3
lepopaikat resting places	94,8	92,9	3,1	4,1
näköalapaikat viewing sites	99,4	97,1	1,6	1,3
jätessäiliöt trash containers	87,1	78,8	3,5	4,8
WC/käymälät toilets	45,8	47,0	20,9	35,7

Suurin osa haastatelluista tunsi näköalapaikat, lepopaikat ja jätessäiliöt. Niihin – käymälöitä lukuunottamatta – pääosa vastaajista oli erittäin tyytyväisiä. Sen sijaan kaupallisiin palveluihin oli suhteellisen harva tutustunut, ja niihin oli tyytyväisyyskin häilyvämpi.

Matkailijoiden asenteita mahdollisiin suuriin muutoksiin kansallispuiston matkailupalvelujen järjestämisessä testattiin. Talvikävijöiltä kysyttiin mitä matkailupalveluista pitäisi poistaa ja mitä lisätä tai parantaa (taulukko 8).

Taulukko 8. Matkailijoiden asennoituminen matkailupalvelujen tarpeellisuuteen talvella.

Table 8. Tourists' attitudes regarding the need for tourist services in winter.

matkailupalvelu tourist service	% -osuus vastaajista percent of respondents			
	poistaisi remove	lisäisi increase	ei osaa sanoa can not say	ei havaintoa no observation
Hotellit hotels	6,8	27,8	40,9	23,3
laskettelurinteet ski slopes	5,7	18,2	66,5	8,5
Liikennejärjestelyt traffic arrangements	2,3	16,5	69,3	9,7
Pysäköintialueet parking spaces	3,4	25,6	63,1	5,7
Opastus interpretation	0	32,4	58,0	8,0
Julkiset liikenneyhteydet public transportation	0	10,2	8,0	79,6

Talvimatkailijoiden mielipiteiden epävarmuus Kolin matkailupalvelujen kehittämisestä oli huomattavan suuri. Kansallispuistoksi nimittäminen on monien mielestä muuttanut tai muuttaa alueen luonnetta niin, että matkailupalvelujen rakentamisen ja luonnonsuojelun ristiriita tunnistetaan. Jo olemassa olevia rakenteita ei juurikaan ehdoteta poistettavaksi, mutta matkailupalvelujen lisäämistäkään ei kovin selvästi ehdoteta. Useimmat eivät halunneet ottaa kantaa tai vetosivat asiantuntemattomuuteen.

3.7 Mielipiteet liikennejärjestelyistä

Talvimatkailijoilta kysyttiin heidän asenteitaan liikenteen uudelleen järjestämiseksi Kolin huipun alueella. Voitaisiinko yksityinen autoliikenne kieltää? Omat autot jätettäisiin nykyisiä pysäköintialueita alemmaksi. Mitä vaihtoehtoisia liikkumistapoja matkailijat valitsisivat päästäkseen näköalapaikoille? Mielipiteet jakaantuivat selvästi kahtia. 59 % ei hyväksynyt autoliikenteen kieltämistä, kun taas 41 % hyväksyi ajatuksen. Niistä, jotka hyväksyivät ajatuksen, 25 % oli valmis kävelemään ylös, 61 % ehdotti

hissin järjestämistä, ja 11 % halusi jokinlaisen muun kuljetuksen ylös vaaran laelle (taulukko 9).

Taulukko 9. Miten liikenne pitäisi järjestää, jos Kolin huippu suljettaisiin yksityisautoilta? (Talvimatkailijat)

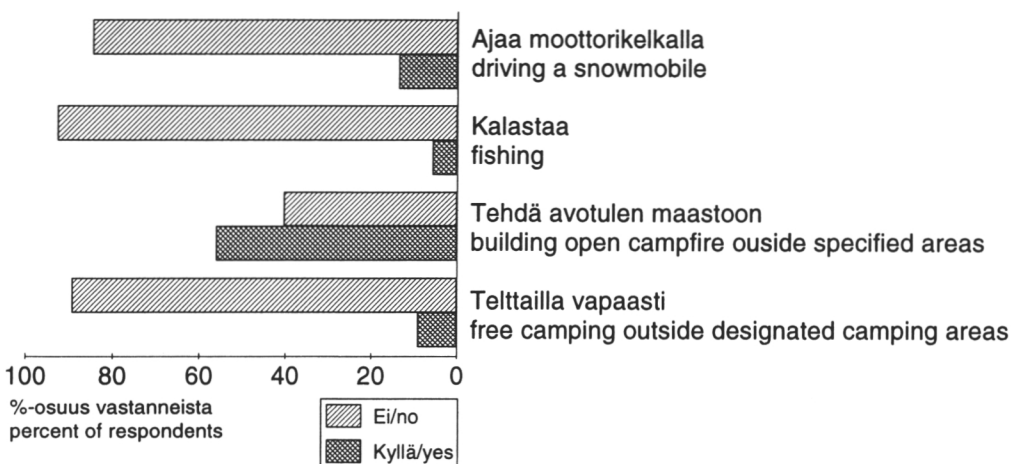
Table 9. How the traffic should be organized if the Koli hilltop is closed to private cars? (Winter visitors)

liikennejärjestely vaara-alueelle traffic arrangements to the hilltop	%-osuus vastaajista (N=72) jotka kannattivat vaihtoehtoa percent of respondents (N=72) who agreed with the policy
kävely/walking	25
hissi/lift	61
muu kuljetus/other transportation	11

3.8 Kansallispuiston tunteminen

Talvikävijöiltä kyseltiin myös heidän tietojaan kansallispuistosta. Kesäky-selyä toteutettaessa puisto oli vasta muutaman kuukauden ikäinen. Talvihaastattelujen aikoihin kansallispuiston muodostamisesta oli kulunut jo lähes vuosi. Kysymyksen tarkoituksena oli lähinnä tehdä havaintoja siitä, miten hyvin kävijät tiedostivat tullessaan kansallispuistoon, ja miten paljon he tiesivät ulkoilua ohjaavista kansallispuistoon liittyvistä rajoituksista verrattuna esimerkiksi jokamiehenoikeudella toteutuvaan ulkoiluun.

Mitä kansallispuistossa saa tehdä?
What is allowed in Koli national park?

Kuva 16. Kansallispuistoon liittyvien sääntöjen tunteminen.

Figure 16. The state of knowledge of the national park rules.

Ensiksikin 83 % talvikävijöistä tiesi tulleensa kansallispuistoon, mutta siis 17 % kävijöistä ei sitä tiennyt.

Edelleen kysyttiin, mitä seuraavista ulkoilutoimista saa Kolin kansallispuistossa tehdä: ajaa moottorikelkalla, kalastaa, tehdä avotulen maastoon ja teltailla vapaasti (kuva 16). Enimmäkseen kävijät olivat varsin hyvin perillä kansallispuistoa koskevista säädöksistä. Ainoastaan kalastuksen luultiin olevan rajoitetumpaa kuin mitä se todellisuudessa on. Avotulen teko on puistossa sallittu ainoastaan tulentekopaikoilla, jonka monet olivat huomauttaneet vastatessaan "ei". Oikeus leiriytymiseen poikkeaa jokamiehenoikeuksista, ja sen useimmat tiesivät. Moottorikelkalla ei saa puistossa ajaa ilman lupaa, minkä senkin useimmat tiesivät.

3.9 Matkailijarakenne

Matkailijarakenteen tutkimiseksi selvitettiin tärkeimmät kävijöiden sosioekonomiset taustatekijät.

Taulukko 10. Vastaajien kotipaikkakunnan sijainti.

Table 10. Respondents place of residence.

Kotipaikkakunta place of residence	% -osuus vastaajista percent of respondents	
	Kesä-91 summer	Talvi-92 winter
Pohjois-Karjala/North Karelia	10,6 (8) ¹	31,8 (39)
Muu Suomi/Other parts of Finland	82,0 (86)	67,6 (60)
Ulkomaat/Foreign country	7,1 (6)	0,6 (1)

¹ suluissa vertailuluvut Komppulan (1988) tutkimuksesta Lieksan matkailijoista.

¹ numbers in parentheses come from Komppula's study of tourists in Lieksa.

Kesäkävijöistä vain 10 % on lähtöisin Pohjois-Karjalasta, kun taas talvella lähes kolmannes on omasta maakunnasta (taulukko 10). Ulkomaalaisia kävijöitä on alle 10 %, joka yllättäen on jokseenkin sama osuus kuin mitä kävijätiedot jo 1920-luvulta kertovat (Hirn & Markkanen 1987). Aikaisempiin aikoihin verrattuna pohjois-karjalaisten kesäkävijöiden osuus on pienentynyt.

Matkailijat ovat sosioekonomiselta profiililtaan keski-ikäisiä ja työssä käyviä. Tosin pelkästään haastattelemalla kävijöitä ei kävijä- rakenteesta saa täysin luotettavaa kuvaa, sillä suuret ryhmät, jotka usein koostuvat eläkeläisistä tai koululaisista eivät ole riittävän hyvin edustettuja aineistossa. Suuresta ryhmästä haastattelija ehtii poimia ehkä yhden tai kaksi edustajaa, kun taas pienistä ryhmistä henkilöiden lukumäärään nähden ehditään ottaa useampia edustajia. Valitettavasti Kolilla ei ole tehty sellaista kävijälaskentaa, joka kuvaisi edes karkeasti kävijöiden sukupuoli- ja ikärakenteen sekä ryhmien määrän ja koon.

Kesä- ja talvimatkailijat poikkeavat sukupuoli-, ikä-, koulutus- ja ammatillisen aseman rakenteeltaan jonkin verran (kuvat 17, 18, 19 ja 20). Talvimatkailijoista (hiihtäjistä) huomattavasti suurempi osa on nuoria ja hyvin koulutettuja verrattuna kesämatkailijoihin. Talvikävijät kuuluvat useammin ylempään keskiluokkaan ja opiskelijoihin kuin kesäkävijät. Samansuuntaisia tuloksia on saatu myös Kolarin (Ylläksen) matkailijoita tutkitessa (Naalisvaara 1992). Komppulan (1988) tutkimuksessa havaittiin, että Lieksan talvimatkailijoista peräti 70 % oli miehiä.

Kesä- ja talvikävijöiden sosioekonomisten ominaisuuksien vertailussa tulee ilmi, että kesäkävijät ovat suuremmassa määrin perinteisiä matkailijoita, kun taas talvikävijöiden joukko on sekoitus matkailijoista eli Kolin kansallispuistoon tutustujista ja hiihtopalvelujen käyttäjistä. Talvikävijöiden kiinnostus itse kansallispuistoa ja sen edustamia arvoja kohtaan on tavallaan toissijainen, joskin Koli on valittu hiihtoloman kohteeksi hienojen maisemien takia.

3.10 Mielenpitojen tarkastelu matkailijaryhmittäin

Matkailijoiden ryhmittelyt

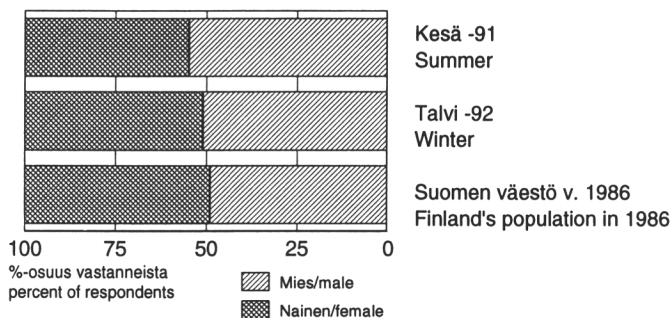
Kolin kansallispuiston käytön ja puistoa koskevien mielenpitojen tarkentamiseksi matkailijoita jaettiin erilaisiin ryhmiin. Ryhmiin jaon perusteina olivat 1) käyntien useus, 2) vierailun kesto, 3) sosiaalinen ryhmä ja 4) Kolin tulojen syy tai motiivi. Matkailijat jaettiin näillä perusteilla kahteen tai kolmeen ryhmään, joiden mukaan mielenpitoja ja käyttäytymisvalintoja ristiintaulukoitiin.

1. ryhmittely: 'Käynnin useus'. Tässä ryhmittelyssä matkailijat jaettiin kolmeen ryhmään. Ensikertalaisia ovat ne henkilöt, jotka eivät ole aikaisemmin käyneet Kolin. Säännöllisiin kävijöihin luokiteltiin ne, joiden edellinen käyntikerta oli tapahtunut kahden viimeksi kuluneen vuoden aikana, ja harvoin käyviin ne, joiden edellinen käyntikerta oli tapahtunut yli kaksi vuotta aikaisemmin. Matkailijat jakautuivat ryhmiin seuraavasti (taulukko 11).

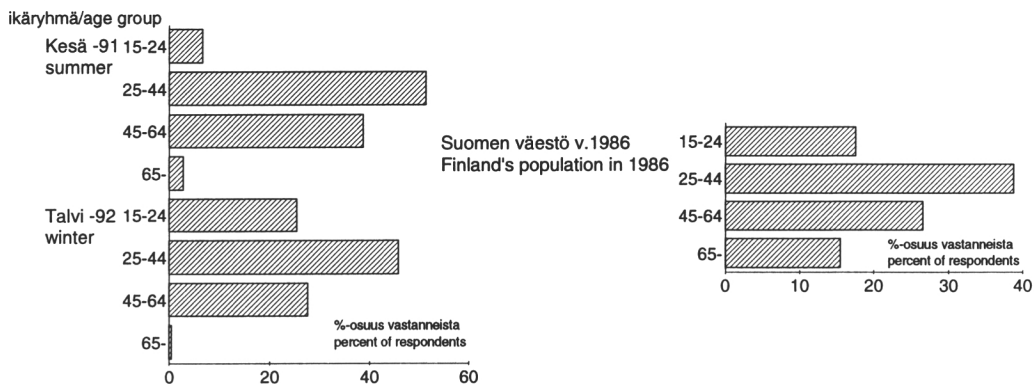
Taulukko 11. Matkailijoiden jakautuminen käynnin useuden mukaan.

Table 11. The groups of visitors according to the frequency of their visits.

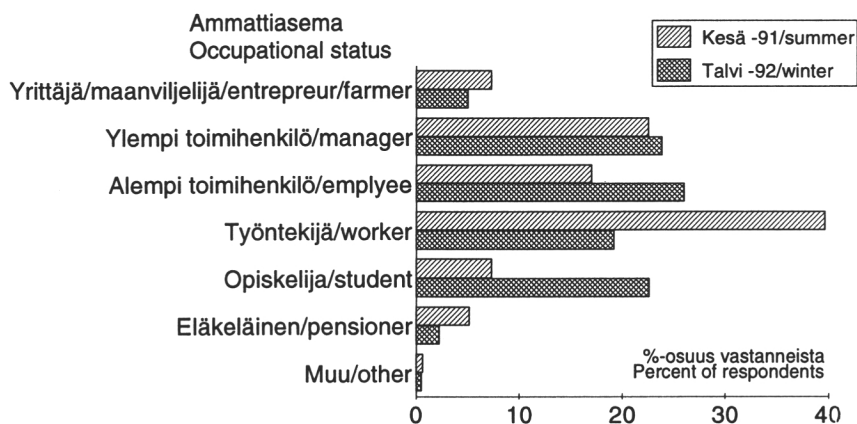
Matkailijaryhmä Group of visitors	% -osuus haastatelluista percent of respondents	
	Kesä-91 summer	Talvi-92 winter
ensikertalaiset/visiting for the first time	42	27
säännölliset kävijät/visiting frequently	19	54
harvoin kävijät/visiting seldom	39	19

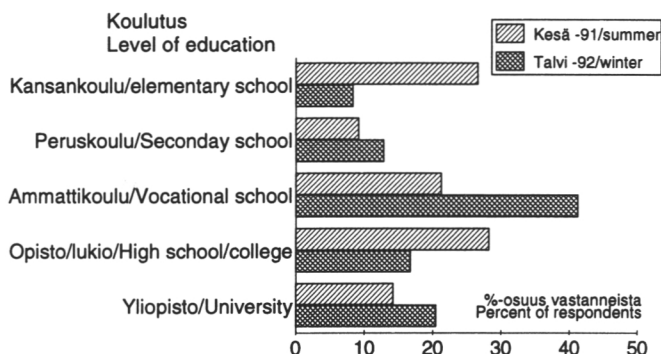
Kuva 17. Vastaaajien sukupuolijakauma
Figure 17. The distribution of respondents by gender.

Kuva 18. Vastaaajien ikäjakauma.
Figure 18. The distribution of respondents by age.

Kuva 19. Vastaaajien ammatillinen asema.
Figure 19. The distribution of respondents by occupation.

Kuva 20. Vastaajien koulutus.

Figure 20. The distribution of respondents by education.

Kesämatkailijoista ensikertalaiset olivat muita ryhmiä useammin nuoria aikuisia (25–44 v.), kun taas säännöllisiin kävijöihin sijoittui kaksikertaa enemmän henkilöitä kaikkein nuorimpien ryhmästä (15–24 v.) verrattuna muihin ryhmiin. Harvoin kävijät olivat luonnollisestikin vanhempaa keski-ikää edustavia (45–64 v.). Säännöllisiä kävijöitä oli suhteellisesti eniten Pohjois-Karjalasta kotoisin olevien joukosta. Ensikertalaisiin kuului suhteellisesti eniten ulkomaalaisia, joskin jokunen uudelleen kävijä oli myös heidän joukossaan.

Talvimatkailijoiden joukossa naiset olivat useammin ensikertalaisia kuin miehet. Suhteellisesti useammin säännöllisiä kävijöitä olivat Pohjois-Karjalasta kotoisin olevat miehet. Muualta Suomesta tulijat olivat joko ensikertalaisia tai harvoin kävijöitä. Kävijöiden ominaisuudet ryhmiteltynä ensikertalaisiin, säännöllisiin kävijöihin ja harvoin kävijöihin tuotti varsin luonnollisen jakautumisen. Huomattava havainto on, että talvella ensikertalaisten enemmistö on naisia, ja säännöllisiä kävijöitä ovat nuoret pohjois-karjalaiset miehet (laskettelijat).

2. ryhmittely: 'Vierailun kesto'. Tässä ryhmittelyssä matkailijat jaettiin kesäaineistossa kolmeen ryhmään (taulukko 12). Pistäytyjät olivat henkilöitä, joiden vierailu Kolin kansallispuistossa kesti alle kaksi tuntia. Viipyjät viettivät puistossa yli kaksi tuntia, mutta olivat kuitenkin päiväkävijöitä Kolin matkailualueella. Oleskelijat olivat yöpyjiä, jotka ilmoittivat viipyvänsä vähintään vuorokauden Kolin matkailualueella (majoittumista ei rajattu kansallispuistoon).

Talvimatkailijat olivat tyypiltään erilaisia, joten heidät jaettiin neljään ryhmään (taulukko 12). Päiväkävijöistä löytyi pistäytyjiä (viipyvät alle 2 tuntia) ja viipyjiä eli hiihtopäivän viettäjiä (viipyvät 2–10 tuntia). Varsinaisia lomailijoita olivat lyhytlomalaiset (alle kaksi vuorokautta) tai hiihtolomalaiset (viipyvät yli kaksi vuorokautta). Lomalaiset olivat majoittu-

neet laajasti koko Kolin matkailualueen majoitusliikkeisiin ja loma-asuntoihin, mutta käyttivät Kolin kansallispuiston hiihtopalveluja.

Taulukko 12. Matkailijoiden ryhmittymisen viipymisen mukaan.
Table 12. The grouping of visitors by length of stay.

Kesämatkailijat Summer visitors N=331	Talvimatkailijat Winter visitors N=176		
pistäytyjät visiting for a short time (> 2h)	51 %	pistäytyjät visiting for a short time	3 %
viipyjät whole day visitors (2-10 h)	34 %	hiihtopäivän viettäjät whole day visitors	43 %
oleskelijat vacationers (more than one day)	15 %	lyhytlomalaiset short term vacationers (2-4 days)	10 %
		hihtolomalaiset long term vacationers (more than 4 days)	44 %

Viipymisen suhteen löytyi myös joitakin eroja kesämatkailijoiden viipymisryhmien sosioekonomisessa taustassa. Akateemisesti koulutetut, ylemmät toimihenkilöt ja opiskelijat näyttivät olevan suhteellisesti eniten edustettuina oleskelijoiden ryhmässä, kun taas kansakoulun käyneitä oli vähän. Pohjois-karjalaiset olivat tavallisesti päiväkävijöitä, jotka viipyivät koko päivä eli kuuluivat viipyjiin. Muualta Suomesta tulleet olivat pistäytyjätyyppejä, ja ulkomaalaiset olivat oleskelijoita.

Talvimatkailijoista Pohjois-Karjalasta olevat miehet olivat useimmin päiväkävijöitä (pistäytyjiä ja viipyjiä). Muualta Suomesta tulevien naisten joukossa oli eniten lomailijoita.

3. ryhmittely: 'seurue'. Matkailijoiden sosiaalisia ryhmiä tarkasteltiin lähinnä sen mukaan oliko ryhmässä lapsia. Tässä lapsiperheeksi kutsutaan kaikkia ryhmiä, joissa oli mukana alle 15-vuotiaita lapsia. Kesäkävijöiden ryhmistä 39 % oli lapsiperheitä ja 61 % aikuisryhmiä. Talvikävijöiden joukossa vastaavasti 67 % on lapsiperheitä ja 33 % aikuisryhmiä. Lapsiperheiden osuus vastaa tilannetta yleensä kaikkien kotimaan matkailijoiden joukossa (Suomalaisten lomatottumukset 1985). Koli ei ole lapsiperheiden erityissuosiossa, mutta lapsiperheitä on runsaasti kävijöiden joukossa.

Kolin kesämatkailijoiden joukossa lapsiperhekävijät olivat koulutukseltaan yllättävän matalaa tasoa ja iältään nuorempaa keski-ikää. Aikuisryhmässä oli suhteellisesti eniten nuoria sekä vanhempaa keski-ikää edustavia henkilöitä.

Talvella aikuisryhmät koostuvat nuorista. Lapsiperheiden edustajat olivat vanhemmasta keski-ikäisten joukosta eli vanhemmat tuovat varhaisnuorisoon Kolille hiihtämään ja laskettelemaan.

4. ryhmittely: 'Kolille tulon syy'. Tässä ryhmiteltiin matkailijat sen perusteella, mitä valintaperusteita matkailija mainitsi kysymykseen 'miksi tulit Kolille'. Koska monet mainitsivat useampiakin syitä, useimmat nähtävyyks- ja maisemaperusteet, valittiin tässä luokittelukriteeriksi matkailu-

intressit, luontointressit ja liikuntaintressit (taulukko 13). 'Luontoihmisiin' luokiteltiin kaikki, jotka mainitsivat jonkun luontoon liittyvän erityisyyden kuten luonnonsuojelu tai kasvien harrastus. Liikuntaa harrastavien ryhmä oli myös selvästi erotettavissa. Muut luokiteltiin 'turisteiksi'.

*Taulukko 13. Matkailijoiden ryhmittäminen vierailun motiivin mukaan.
Table 13. The grouping of visitors by motives.*

	Kesämatkailijat summer visitors N=311	Talvimatkailijat winter visitors N=176
turisti/tourist	54 %	8 %
luontoihminen/nature lover	40 %	2 %
retkeilijä/hiihtäjä /hiker/skier	6 %	90 %

Talvimatkailijoita ryhmiteltiin vielä sen mukaan, harrastiko matkailija käydessään murtomaahiihtoa (30 % talvimatkailijoista), laskettelua (60 %) tai joitain muuta (ei-hiihtäjiä 10 %).

Kesämatkailijat eivät eronneet tulossuhteen sosioekonomiselta taustaltaan. Sen sijaan talvimatkailijoiden ryhmittelyssä murtomaahiihtäjät olivat selvästi keski-ikäisiä ja laskettelijat nuoria tai nuoria keski-ikäisiä. Samoin laskettelijat olivat selvästi useammin opiskelijoita tai alempia toimihenkilöitä kuin muut talvimatkailijat. Murtomaahiihto veti puoleensa yrittäjiä ja ylempiä toimihenkilöitä. Muun syyn esittäjät eli maisemankatselijat talvella kuuluivat ylempiin toimihenkilöihin tai työtekijöihin.

Mielipiteiden vaihtelu

Kolin kansallispuiston ulkoilu- ja matkailupalvelujen käyttöä ja mielipiteitä varustamisesta ja palveluista tarkasteltiin ryhmäjakojen mukaan. Tässä tuodaan esiin joitakin havaintoja tilastollisesti merkittävistä¹ mielipite-eroista eri ryhmien kesken. Eniten eroja löytyi sen perusteella, kuinka usein matkailija oli vieraillut kansallispuistossa ja kuinka kauan hän viipyi. Vähiten eroja tuotti ryhmittely turisti-luontoihminen.

Kolilla vierailun syyt: Kesämatkailijoista ensikertalaiset toivat esiin Kolilla käymisensä syynä uuteen paikkaan tutustumista. Säännölliset kävijät painottivat muita useammin mielekkään vapaa-ajan viettämistä, tutustumista kasveihin, eläimiin ja uusiin ihmisiin, sekä Koliin liittyviä muistoja. Myös luonnon rauha ja yhdessäolo perheen kanssa olivat heille tärkeitä. Harvoin Kolilla käyvät korostivat muita enemmän luonnon kauneudesta ja rauhasta nauttimista sekä mahdollisuutta yhdessä oloon perheen kanssa ja lasten tutustuttamista luontoon.

Oleskelija-matkailijoille mahdollisuus yksinoloon oli tärkeämpi motiivi vierailla Kolilla kuin muille. Turistityypille yhdessäolo perheen kanssa oli vahvempi motiivi kuin luontoihmiselle. Luontoihmisten motiivina tutustuminen kasveihin sai tärkeän sijan.

1. CHI²-testauksessa p < 0,05

Lapsiperheiden tärkeimmät perusteet olivat luonnonkauneus ja uuteen paikkaan tutustuminen sekä perheen yhdessäolo ja lasten tutustuttaminen luontoon. Aikuisryhmien perusteet olivat luonnon kauneus ja rauha sekä mielekkään vapaa-ajan viettäminen. Talvimatkailijoista ensikertalaiset tiesivät muita heikommin tulleen kansallispuistoon.

Ulkoilureittien käyttö: Kesämatkailijoista säännölliset kävijät kulkivat muita laajemmin puiston alueella. He vierailivat Satamassa, Akka-Kolilla, Mäkrävaaralla, Ikolanaholla ja Ipatilla muita useammin. Osa matkailijoista tulee Kolille laivalla Joensuusta ja Lieksasta, jolloin satama on automaattisesti tutustumiskohteena.

Kun matkailijoita ryhmiteltiin viipymisen perusteella havaittiin, että pistäytyjät eivät käytä ulkoilureittejä monipuolisesti. Akka-Kolilla ja satamassa kävijöiden osuus kasvaa sitä mukaa mitä pitemmän ajan matkailija viettää puistossa. Ipatin, Mäkrävaaran ja Ikolanahon kävijöitä on enää oleskelijoiden ryhmässä. Patikointi ulkoilureiteillä vie aikaa. Jos aikaa ei ole varattu viipymiseen, jää tutustumiskohteet näköalapaikkojen varaan.

Lapsiperheiden ja aikuisryhmien välillä oli merkittävä ero siten, että lapsiperheet käyttivät puistoa paljon rajoitetummin kuin aikuiset. Ukko-Kolin näköalapaikalla ja satamassa molemmat ryhmät käyvät yhtä usein, mutta ulkoilureiteillä eivät lapsiperheet paljon kulje. Johtuuko tämä Kolin vaativista poluista vai lapsiperheiden tarpeista ja tavoista? Tämä pitäisi jatkossa selvittää.

Murtomaahiihtoa harrasti vain noin 30 % talvella haastatteluista talvimatkailijoista. Käynnin useuden perusteella ryhmiteltäessä ei hiihtolajujen käytössä ollut havaittavissa muita eroja kuin että ensikertalaiset ja harvoin kävijät tutustuivat säännöllisiä kävijöitä useammin myös Kolin Hiiden latuverkostoon. Viipymisen perusteella tarkasteltuna vain lomalaiset olivat käyttäneet valaistua latureittiä Koli-Futura freetime ja Kolin Hiiden latuja. Kyseinen latureitti oli haastatteluajankohtana juuri valmistunut. Koska haastatteluja tehtiin vain kansallispuiston alueella, ei latujen suosion järjestyksestä voi tämän perusteella tehdä pitviä johtopäätöksiä. Kuitenkin näyttää siltä, että kansallispuiston laduista pidetään. Laduilla on jo pitkät perinteet, ja ilmeisesti ne vaativuudestaan huolimatta (tai ehkä siksi) tuottavat hyviä hiihtokokemuksia.

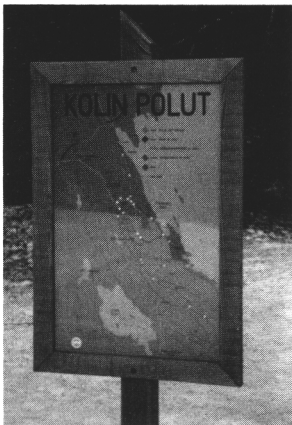
Opastus: Opastusta kaipasivat säännölliset kävijät useammin kuin ensikertalaiset tai harvoin kävijät. Mitä pitempään matkailija viipyi alueella, sitä useammin hän kaipasi opastusta. Oleskelija-matkailijoista yli puolet (54 %) toivoi opastusta, kun pistäytyjistä vain 18 % osasi kaivata opastusta. Hyvinä opastusmuotoina pitivät erityisesti säännölliset kävijät merkittyjä polkuja ja opasvihkoa, joiden kannatus lisääntyi myös viipymisajan pidetessä. Tietotaulut saivat erityisesti kannatusta oleskelijoilta ja aikuisryhmiltä (kuvat 21 ja 22).

Oleskelijoista (yöpyjistä) 17–19 % oli kiinnostunut oppaan palveluista ja luontonäyttelystä, kun päiväkävijätyypeistä vain 4–12 % osoitti kiinnostusta vastaaviin opastusmuotoihin. Oppaan palvelut ja diaesitykset kiinnostivat aikuisryhmiä enemmän kuin lapsiperheitä. Luontopolkuoppaan sisältöön olivat luontoihmiset kaikkein kriittisimpiä. Pistäytyjä-tyypiset matkailijat ja toisaalta lapsiperheet osasivat toivoa kaikkein vähiten

Anne Turunen

*Kuvat 21. Kolin kansallispuiston viitoitusta.
Figure 21. A sign from Koli National Park.*

Anne Turunen

*Kuva 22. Kolin kansallispuiston opastaulu.
Figure 22. An information board in Koli National Park.*

minkäänlaista opastusta. Lapsiperheryhmien sosiaalinen tausta selittää osin tätä asennetta.

Haastattelun aikoihin hotellin tuntumassa olleeseen tietotauluun tutustuminen oli myös kyselyn kohteena. Kolilla harvoin käyviltä taulu oli jäänyt huomaamatta muita useammin. Samoin pistäytyjä-matkailijoista vain kolmannes oli tutustunut tauluun, kun kauemmin viiptyneistä noin 60 % oli tutustunut tauluun. Oleskelijat ja aikuisryhmät olivat todenneet taulun sisällön epätydyttäväksi.

Varustus, palvelut ja ympäristö: Kesämatkailijoiden joukosta viiptyt ja oleskelijat olivat huomattavasti kriittisempiä kahvilapalveluihin verrattuna pistäytyjiin. Samoin alueella pitempiä aikoja viettävät, viiptyt ja oleskelijat, olivat jonkin verran tyytymättömiä lepopaikkoihin ja wc-

palveluihin verrattuna pistäytyjä-matkailijoihin. Suuria eroja palvelujen suhteen ei kuitenkaan ollut. Aikuisryhmät ja turistityypit huomasivat muita enemmän kulumisongelmia, joskin yleisesti ne eivät osuneet kovinkaan monen silmään.

Talvimatkailijoiden tärkein kannanotto kohdistui nykyisten laskettelurinteiden kohtaloon. Tärkein tulos oli, että kaikki matkailijaryhmät olivat hyvin epävarmoja kannanotossaan. Suurin osa eli lähes 70 % ei osannut sanoa mielipidettään puoleen eikä toiseen. Jopa laskettelijoista 66 % ei osannut sanoa mielipidettään, joskin neljännes laskettelijoista halusi rinteitä lisättävän ja parannettavan (muista kävijöistä samaa mieltä oli vain alle 10 %). Säännölliset kävijät ja aikuisryhmät puolustivat laskettelurinteiden pitämistä puistossa muita ryhmiä selvemmin. Lapsiperheet eivät osanneet ottaa kantaa. Säännölliset talvikävijät ehdottivat julkisten liikenneyhteyksien parantamista. Säännöllisistä talvikävijöistä puolet oli Pohjois-Karjalasta kotoisin olevia nuoria miespuolisia laskettelun harrastajia. Ymmärrettävästi heidän intresseihin kuuluu puolustaa alueen hyviä laskettelumahdollisuuksia.

3.11 Kolin potentiaaliset kävijät

Minkälaisia ovat Kolin kansallispuiston kävijät tulevaisuudessa? Nykyisistä kesäkävijöistä 58 % on käynyt aikaisemmin Kolilla, mutta peräti 42 % vierailee ensimmäistä kertaa. Talvella vastaavasti 73 % on käynyt ennenkin ja 27 % on ensikertalaisia. Uudelleen kävijät näyttävät olevan kahtaa tyyppiä: toiset pistäytyvät 'tarkastamassa maisemat' ja toiset taas varaavat uudelleen käyntiin runsaammin aikaa. Tulevaisuuden matkailijat ovat ainakin osittain samoja henkilöitä kuin tämän päivän matkailijat.

Jos uudelleen kävijöiden ja ensikertalaisten suhde pysyy samana tulevaisuudessa, tulee alueelle joka vuosi verrattain suuri joukko vierailijoita, jotka eivät tiedä alueesta paljonkaan sinne tullessaan. Toisaalta puiston hoitaja ja paikalliset matkailuyrittäjät eivät tiedä paljoakaan tulevista uusista asiakkaista. Pieni valaistus tähän joukkoon saadaan tarkastelemalla tämän tutkimuksen ensikertalaisia matkailijoita tarkemmin.

Kesämatkailun ensikertalaisten sosioekonominen tausta ei poikkea tilastollisesti merkittävästi uudelleen kävijöistä, mutta lieviä eroja kuitenkin oli havaittavissa. Ensikertalaiset olivat tasapuolisesti miehiä ja naisia. Sen sijaan ensikertalaisten ryhmässä oli jonkun verran enemmän nuoria keski-ikäisiä, kansakoulun tai ammattikoulun käyneitä työntekijöitä kuin uudelleen kävijöiden ryhmässä. Ensikertalaiset olivat useimmiten muualta Suomesta tai ulkomailta. Kolille tulon syynä ensikertalaiset esittivät yleiset matkailuperusteet (ei luontoon liittyvät) muita useammin. Ensikertalaiset matkailijat näyttävät olevan alueella viipymisen suhteen jokseenkin samanlaisia kuin muutkin.

Talvella ensikertalaiset olivat muualta Suomesta kotoisin olevia naisia, jotka lomailivat (yöpyivät) alueella. Koulutustausta oli peruskoulu, opisto tai lukio. Eli usein he olivat nuoria opiskelijoita tai työntekijöitä ammattiasemaltaan.

Tämän hetkisten ensikertalaisten kuvaus on tietenkin vain jonkinlainen likiarvo mahdollisista tulevista kävijöistä. Kuitenkin on todennäköistä, että he heijastavat sitä potentiaalista uutta kävijäjoukkoa, joka tulee ainakin lähivuosina tutustumaan Kolin kansallispuistoon. Vanhat kävijät tulevat keskiluokkaisemmista kansankerroksista, ja uudet kävijät näyttäisivät edustavan työläisempää osaa suomalaisia. Miten tämä vaikuttaa kansallispuiston käyttöön ja hoito-tarpeisiin, ja mikä matkailuvaikutus tällä ryhmällä on ympäristön matkailuelinkeinolle, on vaikea ennustaa. Nykyiset matkailijat eivät ainakaan ole matkailupalvelujen kuluttajina erityisen vaativia.

Erkki Oksanen

*Kuva 23. Retkeilijöitä Kolilla v. 1992
Figure 23. Hikers in Koli in 1992.*

4 Tulosten tarkastelu ja yhteenveto

Kolin kansallispuiston matkailijoiden kävijätutkimuksen tarkoituksena oli saada peruskuvaus nykyisestä kävijäkunnasta ja heidän mielipiteistään puiston palveluista ennen varsinaisen kehittämissuunnitelman valmistamista ja toteuttamista.

Kesäkävijöistä noin vain 10 % on lähtöisin Pohjois-Karjalasta, runsaat 80 % tulee muualta Suomesta ja vajaa 10 % ulkomailta. Talvella lähes kolmannes on omasta maakunnasta ja kaksikolmasosa tulee muualta Suomesta. Kesäkävijöistä 54 % kuvasi itseään matkailijaksi, 40 % luontoihmiseksi ja 6 % lähinnä ulkoilijaksi. Kesäisin kävijät ovat tyypillisiä kohteesta toiseen kierteleviä automatkailijoita, jotka tulevat Kolille katselemaan maisemia. Talvikävijät tulevat Kolille hiihtämään, ja erityisesti laskettelemaan. Kun talvikävijöitä luokiteltiin käynnin perustelujen mukaan (miksi tulit Kolille ?) mukaan, 90 % haastatelluista sanoi tulleensa harrastamaan ulkoilua, 8 % matkailullisista syistä ja 2 % Kolin luonnon takia. Talvikävijöiden joukossa on siten paljon paikallisia hiihdonharrastajia, jotka eivät ole varsinaisia matkailijoita vaan lähinnä liikuntapalvelujen käyttäjiä.

Päätuloksena voidaan todeta, että kesällä Koli on tyypillinen perinteinen nähtävyyshanke, missä viivytään muutama tunti, ja jatketaan automatkailua muihin Itä-Suomen matkailukohteisiin. Kesäisin Kolilla lomailvien (yöpyvien) osuus kävijämäärästä oli pieni. Talvella Koli on pääasiallisesti talviliikuntakeskus, jonka vetovoima on laskettelu, joskin murtomaahiihtäjillekin Koli on vetovoimainen. Hiihtolomalaiset olivat melko suuri ryhmä kaikista talvikävijöistä. Hienot maisemat olivat laskettelijoiden tärkeä peruste valita Koli talvilomakohteeksi.

Kesäkävijät olivat siis perusmatkailijoita, jotka tulivat katsomaan nähtävyyttä, jonka osa nimesi hienoiksi maisemiksi. Vain pieni joukko kävijöistä mainitsi tarkempia syitä kuten luonnonsuojelu, kansallispuisto tai retkeily matkailukohteen valinnalle. Talvievailijoista vajaa viidennes nimesi hiihtämisen lisäksi jonkin muun syyn kuten nähtävyys tai tapa käydä. Ulkoilumahdollisuudet ja saavutettavuus olivat jokseenkin yhtä tärkeitä sekä kesä- että talvimatkailijoille. Kaunis luonto on Kolin matkailun perusedellytys, jota matkailijat eivät halua pilattavan. Samanlaisia tuloksia on saatu myös Lapin matkailua tutkittaessa (Naalisvaara 1992).

Suurin osa eli 77 % matkailijoista mainitsi Kolin lisäksi jonkun muun matkailukohteen. Niistä, joille Koli oli ainoa matkakohde, noin puolet (eli 10 % kaikista kävijöistä) oli kotoisin Pohjois-Karjalasta. Kesämatkailijoiden suosituin matkailureitti yhdisti Pielisen ympäristökuntien matkailukohteet, joista Bomba ja Paateri olivat tärkeimmät. Komppulan (1988) tutkimus osoitti, että Koli, Pielinen, Ruunaankosket ja Paateri ovat tärkeimmät Lieksan matkailun tärkeimmät vetovoimatekijät. Tärkeää on huomata, että Koli on olennainen osa koko Pielisen seudun matkailua,

joten Kolin kehittämisessä on otettava huomioon ympäristön matkailupalvelujen tarjonta.

Kesäkävijöiden joukossa oli paljon ensi kertaa vierailevia (42 %), kun taas talvikävijöiden joukosta vain neljännes (27 %) oli ensikertalaisia. Lieksan matkailijoista 40 % kesällä ja 13 % talvella on ensi kertaa Lieksassa (Komppula 1988). Aikaisemmin samana vuonna käyneitä oli talvikävijöiden joukossa viidennes kävijöistä. Viime vuonna käyneitä oli 32 % ja aikaisemmin käyneitä lähes 20 %. Talvella ulkoilua harrastamaan tulleet ovat käyneet alueella melko usein ja säännöllisesti. Omat aikaisemmat kokemukset ja ystävien suositukset olivat usein tärkeimmät tiedonlähteet matkailukohdetta valittaessa (Komppula 1988, Naalisvaara 1992, Sievänen 1992).

Kesäkävijät viipyvät puistossa keskimäärin 1,8 tuntia. Yöpyjiä oli 15 % kävijöistä, ja he viettivät Kolin alueella keskimäärin kaksi vuorokautta. Talvella päiväkävijöiden vierailu kesti keskimäärin 4–5 tuntia. Yöpyjät viipyivät keskimäärin 4–5 vuorokautta. Alueella vietetyn ajan pituus määrää, mitä siellä ehtii tekemään tai että voi todella valita kohteiden ja harrastamisen välillä. Ennakkotiedot alueen tarjoamista mahdollisuuksista vaikuttavat siihen, miten paljon aikaa matkailija varaa kuhunkin kohteeseen. Alueella viipymiseen voidaan vaikuttaa tiedottamisen ja palvelujen laadulla.

Kesäkävijöistä 16,4 % harrasti patikontia merkittyjä reittejä pitkin. Suosituimmat reitit olivat hotellin ja sataman välinen reitti sekä vaarojen lakien ja ahojen kautta Mäkrälle vievä 8 km reitti. Talvikävijöistä 39,2 % harrasti murtomaahiihtoa, ja he käyttivät latuverkostoa monipuolisesti hyväksi. 74 % talvikävijöistä harrasti laskettelua, ja 13,6 % ei harrastanut mitään liikuntalajia. Kesäajan polkureitteihin kulkijat olivat tyytyväisiä. Myös latujen oli riittävästi ja kunto tyydyttivät hiihtäjien enemmistöä, mutta latujen viitoitusta arvosteltiin puutteelliseksi. Kuitenkin näyttää siltä, että kansallispuiston ladut ovat suosittuja. Laduilla on jo pitkät perinteet, ja ne vaatavuudestaan huolimatta ilmeisesti tuottavat hyviä hiihtokokemuksia.

Opastusta koskevia mielipiteitä tutkittaessa havaittiin, että varsin pieni osa kävijöistä oli törmännyt tai tutustunut nykyiseen opastukseen käyntinsä aikana, ja siksi useimmat eivät voineet ottaa siihen kantaa. Lähes kaikki karttatauluihin tutustuneet olivat tyytyväisiä niiden sijaintiin, sen sijaan niiden sisältöön oltiin jo varovaisemmin tyytyväisiä. Polkukarttaa tai luontopolkuopasta ei monikaan ollut käyttänyt. Onko syynä ollut se, että ihmiset eivät katsoneet tarvitsevansa karttaa ja opasta, vaiko se, että he eivät löytäneet niitä. Asiaa ei tutkittu riittävän yksiselitteisesti, mutta haastateltujen kommentit viittasivat siihen, että kartta ja opas olivat vaikeasti löydettävissä. Opastuksen pitäisi olla helposti saatavilla. Tässä suhteessa on kansallispuiston opastuksessa paljon kehittämisen varaa.

Suurin osa haastatelluista tunsi näköalapaikat, lepopaikat ja jätesäiliöt. Niihin, käymälöitä lukuunottamatta, pääosa vastaajista oli erittäin tyytyväisiä. Sen sijaan kaupallisiin palveluihin oli suhteellisen harva tutustunut, ja niihin oltiin vähemmän tyytyväisiä.

Talvimatkailijoiden mielipiteiden epävarmuus Kolin matkailupalvelujen kehittämisestä oli huomattavan suuri. Kansallispuistoksi nimittäminen

oli monien mielestä muuttanut tai muuttaa alueen luonnetta niin, että matkailupalvelujen rakentamisen ja luonnonsuojelun ristiriita tunnistettiin. Jo olemassa olevia rakenteita ei juurikaan ehdoteta poistettavaksi, mutta matkailupalvelujen lisäämistäkään ei kovin selvästi ehdotettu. Useimmat eivät halunneet ottaa kantaa tai vetosivat asiantuntemattomuuteen.

Kolin huipun liikennejärjestelyistä mielipiteet jakaantuivat selvästi kahtia. 59 % ei hyväksynyt autoliikenteen kieltämistä, kun taas 41 % hyväksyi ajatuksen. Niistä, jotka hyväksyivät ajatuksen, 25 % oli valmis kävelemään ylös, 61 % ehdotti hissien järjestämistä, ja 11 % halusi jokinlaisen muun kuljeuksen ylös vaaralle. Mielipiteiden pysyvyyttä tai muuttumista pitäisi seurata jonkin aikaa, ja/tai tehdä tilapäisiä kokeiluja, ennekuin lopullisia päätöksiä liikennejärjestelyihin liittyvistä toimenpiteistä tehdään.

Talvella 1992 83 % haastatelluista kävijöistä tiesi tulleen kansallispuistoon. Kävijät olivat varsin hyvin perillä kansallispuistoa koskevista säädöksistä. Kalastuksen luultiin olevan rajoitetumpaa kuin mitä se todellisuudessa on. Avotulen teko on puistossa sallittu ainoastaan tulentekopaikoilla, leiriytymisoikeus poikkeaa jokamiehenoikeuksien tavasta, moottorikelkalla ei saa puistossa ajaa ilman lupaa, mitkä säännöt useimmat tiesivät.

Matkailijat olivat sosioekonomiselta profiililtaan keski-ikäisiä ja työssä käyviä. Kesäkävijöiden joukossa 39 % ryhmistä oli lapsiperheitä ja 61 % aikuisryhmiä. Talvikävijöiden joukossa vastaavasti 67 % oli lapsiperheitä ja 33 % aikuisryhmiä. Talvikävijät kuuluivat selvästi useammin ylempään keskiluokkaan ja opiskelijoihin kuin kesäkävijät, ja ikäryhmistä nuoret olivat korostetusti edustettuna. Talvimatkailijoiden joukossa naiset olivat useammin ensikertaa Kollilla kuin miehet, kun taas suhteellisesti useammin säännöllisiä kävijöitä olivat Pohjois-Karjalasta kotoisin olevat miehet. Muualta Suomesta tulijat olivat joko ensikertalaisia tai käyneet joskus vuosia aikaisemmin.

Akateemisesti koulutetut, ylemmät toimihenkilöt ja opiskelijat näyttivät olevan suhteellisesti eniten edustettuna pitempää Kolin matkailualueella oleskelevien ryhmässä, kun taas kansakoulun käyneitä oli ns. oleskeli-joissa vähän. Vanhoissa matkailijatilastoista käy ilmi, että Koli on ollut koko matkailuhistoriansa ajan koko kansan matkailukohde (Hirn & Markkanen 1987), mutta todennäköisesti aikaisemminkin sosiaaliselta taustaltaan erilaiset matkailijoiden tavat erosivat; varakkaat kauempaa tulleet viipyivät alueella kauemmin, ja tutustuivat alueeseen monipuolisemmin. Oman maakunnan väelle Koli on ollut päiväretkikohde.

Talvimatkailijoista Pohjois-Karjalasta olevat miehet olivat useimmin päiväkävijöitä, ja muualta Suomesta olevien naisten joukossa enemmän lomailijoita (yöpyjiä). Matkailijarakenteen muutoksia pitäisi voida seurata kunnollisen tilastoinnin perusteella. Valitettavasti vuosisadan alun kävijätilastojen ylläpito on katkennut. Kansallispuiston pitäisi järjestää jonkinlaista kävijäseurantaa pääopastuskeskukseen tai vastaavaan paikkaan, minkä läpi useimmat puistossa vierailevat kulkevat. Polkureittien käytön seuranta on jo käynnistetty.

Kesämatkailijat eivät eronneet tulosyyn suhteen sosioekonomiselta taustaltaan. Sen sijaan talvimatkailijoiden ryhmittelyssä murtomaahiihtä-

jät olivat selvästi keski-ikäisempiä ja laskettelijat nuoria tai nuoria keski-ikäisiä. Samoin laskettelijat olivat useammin opiskelijoita tai alempia toimihenkilöitä kuin muut talvimatkailijat. Murtomaahiihto veti puoleensa yrittäjiä ja ylempiä toimihenkilöitä. Muu syy eli maisematuristit talvella kuuluivat ylempiin toimihenkilöihin tai työntekijöihin.

Matkailijoiden vierailun taustalla on monia, kerroksellisia syitä (McIntosh & Goeldner 1984, Sievänen 1992). Kolin matkailijoiden joukko on tässä suhteessa hyvin tyypillinen. Kolin kesämatkailijat painottivat nähtävyyksarvoa ja luonnoarvoja sekä talvimatkailijat mielekästä vapaa-ajanviettoa enemmän kuin alueen tarjoamia mahdollisuuksia yhdessä oloon (sosiaalisia arvoja), joka taas nousi voimaakkaasti esiin Hämeenlinnassa Aulangon puistometsän matkailijoiden keskuudessa (Sievänen 1992). Lapsiperheet korostivat sosiaalisia arvoja samalla tavoin sekä Kolilla että Aulangolla. Kolin matkailijoiden matkailutyöliien, -motiivien ja sosioekonominen taustan välisten yhteyksien ymmärtäminen tarkentaa kansallispuiston ja matkailualueen kehittämistarpeita.

5 Kolin kansallispuiston kehittämisen- ja tutkimustarpeet

Kolin kansallispuiston kehittämisessä on matkailu luonnonsuojelun ohella keskeinen peruste. Yksikään matkailija ei ole tilastollinen keskiarvohenkilö, vaan hänen matkailumotiivinsa ja mielenkiintonsa kohde on aina yksilöllinen. Kuitenkin puistonhoitajan on mahdotonta tietää tai arvata kaikkia yksittäisiä tarpeita.

Koli, Pielinen, Ruunaankosket ja Paateri ovat tärkeimmät Lieksan matkailun tärkeimmät vetovoimatekijät. Matkailukohteista Bomba ja Paateri ovat rakennettuja nähtävyyksiä, ja Koli ja Ruunaankosket luonnonnähtävyyksiä. Ruunaan retkeilyalue tarjoaa hyvät retkeily- ja kalastusmahdollisuudet. Maakunnan matkailu- ja virkistysaluetarjonta on runsas, jolloin jokaisen alueen pitäisi löytää oma roolinsa myös matkailupalvelujen ja harrastusmahdollisuuksien tarjonnassa. Koli edustaa merkittäviä maisema- ja luonnonarvoja. Maisemien katselu ei tarjoa niin sanottua 'tekemistä' pitkäksi aikaa, joten Koli kansallispuiston ja matkailualueen pitäisi hyödyntää myös Kolin luonnon muita arvoja sekä Kolin kulttuurihistoriaa matkailun vetovoimatekijöinä.

Kolin pitkä matkailuhistoriakin on merkittävä Suomen oloissa, joten jo siitäkin voisi löytyä ihmettelemisen aihetta. Kulttuurihistorian hyödyntämisen kannalta on valitettavaa, että suurin osa vanhoista rakennuksista on hävinnyt. Esimerkiksi vanhalla alamajalla voisi tänä päivänä olla aivan uusi rooli, vaikkapa vetovoimaisena ruokapaikkana sataman tuntumassa. Samoin historiallisten reittien ja kulkuneuvojen esiintuominen elävöittäisi aluetta matkailun kannalta. Luonnollisesti karelianitaiteilijoihin liittyvä kulttuurihistoria tarjoaa runsaasti kehittämisideoita.

Lasketteluun merkitys Kolin talvimatkailun vetovoimana on kiistaton. Kuitenkin laskettelijoista huomattava osa näyttää ymmärtävän kansallispuistostatuksen merkityksen Kolilla, ja on varovainen kannanotossaan laskettelumahdollisuuksien kehittämiselle puiston alueella. Kokonaisuudessaan kävijöiden mielipide heijastelee enemmän kannanottoa luonnonsuojelun kuin rakentamisen puolesta. Ilmeisesti useimmille laskettelijoille Koli ei ole ainoa, vaikkakin mieluisa, vaihtoehto lasketteluun. Sen sijaan Kolin luonnonarvojen korvaamattomuus on ymmärretty.

Tämän viittaa talvimatkailijoiden puoltavan Kolin matkailualueen kehittämistä siten, että liikuntapalvelut sijaitsisivat kansallispuiston ulkopuolella, ja luonnonarvojen vaaliminen olisi keskeistä itse puiston alueella. Jatkossa pitäisi tutkia, kuinka moni nykyinen lasketteliija palaisi Kolin matkailualueelle, jos kansallispuistossa sijaitsevat rinteet suljettaisiin, mutta muita talviaktiviteetteja kehitettäisiin tarjoamalla monipuolisia talviliikunta- ja laskettelumahdollisuuksia sekä kansallispuiston alueella että matkailualueen muissa osissa. Heidän joukossaan on todennäköisesti

paljon sellaisia, jotka helposti siirtyisivät muualle hiihtämään, jos vastavia tai parempia hiihtopalveluja olisi saatavilla. Merkille pantavaa on, että naiset ovat alkaneet kiinnostua Kolistä talvimatkailukohteena. Nuoret pohjois-karjalaiset käyvät Kolilla säännöllisesti joko laskettelemassa talvella ja/tai perheen ja vieraiden mukana kesällä. Olisi mielenkiintoista tutkia, mikä on Kolin tärkein merkitys heille – viihtyminen (laskettelu) vai kiintyminen omaan maakuntaan Kolin maisemien kautta?

Kun arvioidaan Kolin kansallispuiston palvelujen kehittämistä, on uusien potentiaalisten kävijöiden väestöpohja hyvä peruste. Näyttäisi siltä, että kesällä ensikertalaiset ovat usein työntekijäperheitä, ja talvella nuoria opiskelijoita tai työntekijöitä. Aikaisemmin kotimaan matkailu oli yleisempää keskiluokkaisten toimihenkilöperheiden keskuudessa. Nyt matkailijoiden sosiaaliset erot ovat kaventuneet, ja työntekijäperheet matkustavat entistä enemmän. Mielenkiintoinen lisätutkimuksen kohde on, miten matkailun 'demokratisoituminen' vaikuttaa matkailualueiden käyttöön, ja myös hoitoon. On todennäköistä, että vähemmän koulutusta saaneilla ei ole yhtä hyviä ennakkotietoja siitä, miten kansallispuistossa kävijöiden odotetaan käyttäytyvän, esimerkiksi ottavan huomioon luonnonsuojelun ja ympäristön vaurioitumisalttiuden. Tämä tarkoittaa tehokkaan valistuksen ja ohjauksen tarvetta luonnonsuojelualueilla.

Merkittävää mielenkiintoa opastuksen kehittämiseen osoittivat ne Kolilla kävijät, jotka olivat viipyneet keskimääräistä kauemmin ja tutustuneet opastukseen käyntinsä aikana sekä vähän aikaa sitten aikaisemmin käyneet matkailijat. Mielenkiinto alueeseen siis on herännyt aikaisemmillä käynneillä, ja uusintakäyntiin on varattu enemmän aikaa, jolloin opastustakin jo kaivataan. Sama seikka havaittiin Aulangon puistometsän kävijöiden joukossa (Sievänen 1992). Opastuksen tarve ja arvostaminen näyttää olevan myös sidoksissa kävijöiden koulutustasoon. Kolin kansallispuiston matkailijoista opiskelijat ja akateemisesti koulutetut oleskelivat alueella pisimpään ja toivoivat lisää opastusta. On todennäköistä, että useimmat matkailijat koulutustasosta riippumatta hyötyisivät opastuksesta ja mielellään hyödyntäisivät opastusta, jos sitä olisi tarjolla. Vaikka monet matkailijat eivät osanneet kaivata opastusta, on opastuksen kehittäminen kansallispuiston kiireellisimpiä tehtäviä. Tiedon ja opastuksen parantaminen tuli esiin Kompulan (1988) tutkimuksessa, missä Kolin matkailijat olivat mukana otoksessa.

Kolin nykyinen kävijärakenne ja sen mahdollinen muutos vahvistavat tarvetta opastuksen kehittämiseen kansallispuistossa. Jo ensimmäinen matkaopas vuodelta 1888 mainitsee, että Kolille olisi 'toimitettava rantaan opas, joka veisi kylään ja vaaroille' (Matkasuuntia Suomessa 1986). Opastus on satavuotinen ongelma Kolilla.

Nykyisten ensikertalaisten joukko, joka taustaltaan on työläinen tai opiskeleva, ei kuitenkaan ole palvelujen suhteen vaativa. Kansallispuiston peruspalvelut kuten reitit, lepo- ja evästelypaikat ja jätehuolto tyydyttävät useimpien kävijöiden tarpeet, ainakin lähitulevaisuudessa. Edulliset majoitusvaihtoehdot kansallispuiston tuntumassa lisääisivät varmasti myös ensikertalaisten viipymistä alueella. Nykyiset ensikertalaiset eivät ole otollinen kohdejoukko elitistisille palveluille. Sen sijaan uudelleen kävijöiden joukosta saattaisi löytyä kysyntää myös hintaville, laadukkaille

palveluille, joita kansallispuiston ympäristön matkailuyritykset voisivat tarjota.

Vuosia aikaisemmin käyneet matkailijat eivät todennäköisesti tienneet alueen nykypalveluista, sillä he kuuluivat muita useammin maisemapistäytyjiin. Ilmeisesti tiedottamista tulisi kehittää, jotta potentiaaliset ensikertalaiset ja harvoin alueella vierailevat tietäisivät varata aikaa tutustuakseen kansallispuistoon paremmin. Yöpyjistä hyötyisi myös matkailuelinkeino.

Tutkimuksesta käy ilmi, että harvoin käyvät aikuiset kuuluvat usein 'lapsiperhe'-ryhmään. Tämä kertoo sen, että monet aikuiskävijät ovat itse käyneet oman lapsuusperheensä kanssa Kolilla, ja halusivat jatkaa perinnettä tuomalla myös omat lapset tutustumaan kansallismaisemaan. Tällä tavoin kansallismaiseman perinne ja sitä kautta sosiaalistuminen suomalaisuuteen jatkuu uusille sukupolville.

Lapsiperheet muodostavat 40 % kävijöistä, joiden yksi vahvimista käynnin motiiveista oli lasten tutustuttaminen luontoon. Kesäisin Kolin kansallispuisto ei tarjoa juuri mitään lapsiperheille sopivaa ja kiinnostavaa tekemistä. Edes lapsille sopivaa polkua ei kansallispuistossa ollut haastattelun aikoihin. Nykyiset lyhyet polut ovat fyysisesti ja teknisesti liian vaikeita, jyrkkiä tai raskaita tai kiinnostavia opastettuja kohteita on liian vähän. Lapsiperheille soveltuvia polkuja ja tutustumiskohteita sekä lapsille kohdistettua opastusta pitäisi kehittää. Kansallispuiston opastuksen ja luontovalistuksen avulla uusi sukupolvi voi saada vanhempiaan syvällisemmän kosketuksen Kolin luontoon.

Matkailijoiden ryhmittely tyyppeihin, joiden likiarvot lähestyvät todellisia henkilöitä, antaa tarkemman kuva matkailijarakenteesta verrattuna keskiarvotilastohenkilön perusteella tai suorastaan satunnaisten havaintojen perusteella tehtyihin arvioihin. Matkailijatyypitarkastelu auttaa kohdentamaan tarjottuja palveluja tarkemmin erilaisille matkailijoille.

Tässä tutkimuksessa matkailijoista ei tehty varsinaista teoriapohjaista tyypittelyä, mutta mielipiteitä ja motiiveja pyrittiin tarkastelemaan ryhmitellen matkailijoita viipymisen, käynnin useuden, matkaseuran ja vierailun syyn mukaan.

Cohen (1979) on esittämien matkailijoiden päätyypit 'moderni pyhiinvaeltaja' ja 'viihteen etsijä' ovat löydettävissä myös Kolin kävijöiden joukossa. Modernin pyhiinvaeltajan kolmesta tyypistä eksistentiaalinen etsijä pakenee arkipäivää henkisen rakentamisen keskuksiin. Kolin jylhä luonto polkuineen ja rauhallisine ahoineen ja syvine metsineen voi olla juuri se 'luonnontemppeli', minne tämän tyypin edustajat hakeutuvat. Haastateltujen joukossa heidänlaisiaan (retkeileviä luonnosuojelusta kiinnostuneita) oli vain pieni joukko, vaikka lähes puolet haastatelluista toivat esiin luontosuhteen tärkeyden Kolilla käydessä. Rauhan etsijöiden viihtyminen riippuu siitä, onko Kolilla mahdollisuus rauhaan ja hiljaisuuteen myös tulevaisuudessa. Kokeilija-tyyppi etsii vaihtoehtoja elämäntapaa, ja haluaa kokeilla toisten autenttista elämäntyyliä. Ympäristön maatilamatkailuyrittäjät sen sijaan saavat asiakkaansa juuri tästä ryhmästä, mutta tässä tutkimuksessa ei selvitetty tätä puolta Kolin kävijöistä. Kokemusten etsijä puolestaan haluaa löytää tai ymmärtää toisten elämän merkityksiä, ja löytää iloa sen autenttisuudesta. Tulevaisuudessa Kolin kansallispuisto voisi tar-

jota historiallisia elämyksiä museotiloilla, missä jaettaisiin tietoa ja tunnelmia aikaisempien sukupolvien elämäntavoista.

Nykyisistä matkailijoista pääosa vaikuttaisi olevan lähempänä viihteen etsijöitä ja virkistäytyjiä (virkistäytyjä-maisemankatselija-laskettelija) kuin pyhiinvaeltajia. Tulevaisuudessa Kolin kansallispuiston mahdollisuudet tarjota viihteen etsijöille katkaisua ikävystymiseen ja arkipäivän rutii-neihin ovat rajoitetut, mutta koko matkailualueen tarjoamat liikunta- ja kulttuuripalvelut voisivat vedota myös tähän tyyppiin. Ainakin Sibeliuksen musiikki tai kansallisromantiikan taide sopisivat myös kansallispuiston kulttuuriteemoiksi. Virkistäytyjä on matkailijoiden yleistyyppi, joka matkustaa huvitellakseen, rentoutuakseen, levätäksään ja kootakseen sekä henkisiä että fyysisiä voimia. Tälle yleistyyppille löytyy varmasti tekemistä, jos Kolin matkailualueutta kehitetään monipuoliseksi matkailukeskukseksi. Kolin kansallispuisto tarjoaa runsaasti retkeilykohteita virkistäytyjille.

Matkailijan perusmotiiveita riippumatta kaikille Kolin kävijöille ovat alueen luonnonarvot tärkein peruste tulla Kolille. Liikunta- ja matkailupalvelut olivat toissijaisia. Matkailupalveluja ei voi kehittää kansallispuiston luonnon- ja maisema-arvojen kustannuksella. Maisema-arvojen suojelussa joudutaan ottamaan kantaa ympäristön käsittelyyn, metsätalouden toimenpiteisiin ja rakentamiseen myös itse kansallispuiston ulkopuolella. Siksi olisi toivottavaa, että tämän kävijätutkimuksen tuloksia hyödynnettäisiin Kolin kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelman laatimisen lisäksi koko Kolin matkailualueen kehittämisessä. Hyvällä suunnittelulla Kolin matkailualue voisi vedota hyvin monipuoliseen joukkoon matkailijoita. Onko kehityslinjana kapea erikoistuminen vai laeva tarjonta? Onko Kolistä postmodernin matkailijan kohteeksi, missä luonto, kulttuuri, perinteet ja ihmiset ovat yhdessä? Löytyykö Koli suomalaisten tulevaisuuden matkailukohteiden listasta, sen näyttää aika. Kolin kansallispuiston ominaisuudet matkailun vetovoimatekijöinä ovat joka tapauksessa mittavat Suomen oloissa. Kansallispuistoa kehitetään luonnonsuojelualueena, missä matkailu otetaan huomioon. Kansallispuiston kehittäminen osaltaan riippuu siitä, ketä Kolin matkailualueelle hakeutuu.

Kun uusien kävijöiden potentiaalinen väestöpohja näyttää olevan koko Suomi ja osin ulkomaat, on varsinaisen väestöpohjatutkimuksen tekeminen melko työläs urakka. Aikaisempiin aikoihin verrattuna pohjois-karjalaisten kesäkävijöiden osuus on pienentynyt. Onko muutoksen syynä ihmisten suurempi liikkuvuus, kesäretkiperinteiden häviäminen vai tilastoinnin ongelmat? Matkailijamäärien ja matkailijarakenteen seuraaminen on tarpeen tulevaisuuden kävijöiden ja heidän palvelutarpeittensa ennustamiseksi. Kolin kansallispuiston ja mielellään koko Kolin matkailualueen matkailututkimus pitäisi järjestää jatkuvaksi toiminnaksi, jolloin saataisiin tukeva tietopohja alueen kehittämistä varten. Tutkimuksen pitäisi kattaa myös matkailu- ja virkistyskäytön vaikutukset alueen luontoon eli alueen ekologisen kantokyvyn seurannan, jotta kansallispuiston luonnonsuojelutavoitteet toteutuisivat.

Kirjallisuus

- Antikainen, M. 1993. Metsämaiseman suunnittelu Kolin kansallispuistossa. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 456. 88 s.
- Asetus Kolin kansallispuistosta. N:o 674/1991.
- Cohen, E. 1972. Toward a sociology of international tourism. *Social Research*. Vol. 39. No.1: 164–182.
- Cohen, E. 1979. A phenomenology of tourist experiences. *Sociology* 13: 179-202.
- Dent, K. 1975. Travel as education: the English landed classes in the eighteenth century. *Educational studies* 1:171-180. (ref. Urry 1990)
- Feifer, M. 1985. *Going to places*. London.Mcmillan. (ref. Urry 1990).
- Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi Kolin kansallispuistoksi. HE n:o 307/1990 v.p.
- Hemmi, J., Lehtinen, J.R. & Vuoristo, K-V. 1986. *Matkailu ja matkailijat*. WSOY 353 s.
- Hirn, S. & Markkanen, E. 1987. Tuhansien järvien maa. Suomen matkailun historia. Matkailun edistämiskeskus. Suomen matkailuliitto. Gummerus Oy. Jyväskylä.
- Jokinen, E. & Veijola S. 1990. Oman elämänsä turistik. Alkoholipoliittinen tutkimuslaitos. Valtionpainatuskeskus. Helsinki.179 s.
- Kauppi, L. 1992. Kolin-Ahvenisen alueen matkailun toiminnallinen suunnitelma. Matkailun koulutus- ja tutkimuskeskus. Sarja A:35. Savonlinna.
- Kohonen, J & Rainio, H. 1992. Kolin synty - Kansallismaiseman geologian historia. Geologian Tutkimuskeskus.moniste. 15 s.
- Koli-Ahveninen. Luonnonympäristön- ja maisemaselvitys. Pohjois-Karjalan seutukaavaliitto. Julkaisu C 21. 1991. ISSN 0359-7083.
- Koli-Ahveninen. Matkailun kehittämistavoitteet. Matkailun koulutus- ja tutkimuskeskus. Julkaisu E:26.1990. ISBN 951-613- 043-7.ISSN 0783-7666.
- Komppula, R. 1988. Lieksan matkailututkimus. Lieksan kaupunki.
- Kärkkäinen, S. Kolin alueen lehtokasvillisuudesta ja sen erityispiirteistä. Joensuun yliopisto. Matemaattis- luonnontieteellinen tiedekunta. Biologian laitos. Syventävien opintojen tutkielma. 1991.
- Laki Kolin kansallispuistosta. N:o 581. Suomen säädöskokoelma N:o 581-591. 1991.
- Lash, S. & Urry, J. 1987. *The End of Organized Capitalism*. Cambridge: Polity. (ref Urry 1990).
- Lyytikäinen, A. 1991. Kolin luonto, maisema ja kulttuurihistoria. Kolin luonnonsojelututkimukset. Vesi- ja ympäristöhallituksen monistesarja Nro 308. Pohjois-Karjalan vesi- ja ympäristöpiiri.
- MacCannell, D. 1989. *The Tourist: a New Theory of the Leisure Class*.

- Schocken Books. New York. 214 s.
- Matkasuuntia Suomessa I-IV. 1888-1890. Vihko I. Suomen matkailuliitto 1986 (näköispainos).
- McIntosh, R.W. & Goeldner, C. R. 1984. *Tourism: Principles, Practices, Philosophies*. Fourth Edition. Grid publishing, Inc. Columbus, Ohio. 524 s.
- Murphy, P.E. 1985. *Tourism: a community approach*. Methuen & Co Ltd. New York. 200 s.
- Oinonen-Eden, E. 1985. Koli taiteilijakareliaanien innoittajana. Pohjois-Karjalan luonto 14, 8-11.
- Paatelainen, H. 1990. Paimenvaaran kasvillisuuskarttoitus. Pohjois-Karjalan Lääninhallitus. Ympäristönsuojelutoimisto.
- Pearce, D. 1991. *Tourist Development*. Harlow Longman Scientific and Technical. 341 s.
- Perreault, W.D., Darden, D.K. and Darden, W.R. 1977. A Psychographic Classification of Vacation Life Styles. *Journal of Leisure Research*. Vol. 9(3).
- Pohjois-Karjalan matkailu 2000. Pohjois-Karjalan läänin matkailun kehittämisohjelma. 1992. 39 s.
- Rajaseutujen matkailuopas. Suomen Rajaseutuyhdistys. Helsinki 1927.
- Ritchie, J.R.B. & Goeldner, C.L. (toim.) 1987. *Travel, Tourism and Hospitality Research. A Handbook for Managers and Researchers*. John Wiley & Sons, Toronto.
- Robinson, H. 1976. *A geography of Tourism*. MacDonald and Evans. 476s.
- Sievänen, T. 1992. Aulangon puistometsän matkailijoiden mielipiteet. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 443.
- 1993. Hämeenlinnan ulkoilututkimus. Folia Forestalian käsikirjoitus. Metsäntutkimuslaitos, Metsien käytön osasto.
- Shields, R. 1990. *Places and the Margin*. London. Paladin. (ref. Urry 1990)
- Simola, H. 1984. Pielisen luonnon ja asutuksen historian paleoekologinen tutkimus. Tutkimusraportti. Joensuun yliopisto. Karjalan tutkimuslaitoksen monisteita N:o 2/1984.
- Smith, S. L. J. 1989. *Tourism Analysis. A handbook*. Longman Singapore Publishers Ltd. Singapore. 312 s.
- Smith, V. L. 1977. *Host and Guests: The Anthropology of Tourism*. Philadelphia: University of Pennsylvania press. (Ref. Murphy 1989)
- Suomalaisten lomat ja vapaa-ajanmatkat 1989. 1990. Matkailun edistämiskeskus. MEK A:68.
- Suomen maa. 1927. Werner Söderström osakeyhtiön kirjapaino. Porvoo.
- Taipale, A. (toim.) 1988. *Kolin opas*. Suomen matkailuliiton julkaisu. 104s.
- Urry, J. 1990. *The tourist gaze. Leisure and Travel in Contemporary Societies*. Sage Publications. London. 167 s.

LIITE 1.

Meisäntutkimuslaitos/Kolin kansallispuisto pv/ klo/ Haastattelulomake matkailijoita varten hp/

1. Miksi tulitte Kolille tällä kertaa?

- A. tutustukseni Koliin nähtävyytenä; päivävierailu
- B. matkailukohte; ravintola/hotelli
- C. kotiseutuun tutustuminen
- D. uusi kansallispuisto
- E. minulla on tapana käydä: vuosittain_kertaa_joskus.
- F. sukulaiset/tuttavat ovat suosittelleet
- G. lehtiartikkeli./matkailulainos./TV./radio._innosti tulemaan
- H. sattui matkan varrelle
- I. nähdäkseen hienoja maisemia
- J. tutustukseni Kolin alueen luontoon/luonnonsuojeluun
- K. retkeilemään _ kalastamaan _ poimimaan marjoja/steniä _
- L. muu, mikä.

2. Milloin olette käyneet Kolilla tätä ennen?

_ ensi kertaa_pv/vko/kk sitten_vuime vuonna_vuotta sitten

3. Kuinka kauan viivytte Kolin kansallispuistossa?

Päivävierailija: saavuun klo_poistun noin klo._
Hotellivierailija: tulopv._lähtöpv._

4. Mihin paikkoihin tutustutte tämän vierailunne aikana?

_ Ukko-Kolin näköalapaikka _ Akka-Kolin näköalapaikka _ Ipatti _ Mäkravaara _ Ikolan aho _ Satama

5. Mitkä ovat Kolin kolme tärkeintä ominaisuutta matkailukohteena mielestäsi:

- A. hienot maisemat
- B. ainutlaatuinen luonto; luonnonsuojelu
- C. kasvit _ eläimä _ geologia.
- D. kultuurihistoria; kuvataide, kirjallisuus, musiikki
- E. matkailukohteena hyvin saavutettavissa
- F. hyvät matkailupalvelut
- G. ulkoilumahdollisuudet; retkeily, veneily
- H. liikuntapalvelut (laskettelu)
- I. muuta

6. Kun valitsit Kolin loma/matkailukohteeksi, mitä odotit löytäväsi Kolilta?

7. Miten puiston palvelut ovat vastanneet tarpeitanne vierailunne aikana 5=erittäin hyvin;4=melko huonosti;3=vaikea sanoa; 2=melko huonosti;1= erittäin huonosti; 0=ei tunne asiaa

- A. kahvila 5 4 3 2 1 0
- B. ravintola 5 4 3 2 1 0
- C. hotelli 5 4 3 2 1 0
- D. lepopaikat 5 4 3 2 1 0
- E. näköalapaikat 5 4 3 2 1 0
- F. jätesäiliöt 5 4 3 2 1 0
- G. WC/käymälät 5 4 3 2 1 0

8. Mikä on palvelujen 1) suurin puute mielestänne?

2) mitä toivoisitte lisää? 3) mitä haluaisitte poistaa?

9. Huomasitteko ongelmia liikenteen takia Kolin kansallispuiston alueella? Mitä ?

10. Mitä ulkoilureittejä kuljitt ? Ulkoilureitti:

- _ sininen (Kolin vaarat, 3 km)
- _ punainen (Koli-Likolahti, 4 km)
- _ keltainen (Koli-satama, 4,3 km)
- _ violetti (Pieni Koli-Tarhapuro, 4,3 km)
- _ vihreä (Mäkrä, 8 km)
- _ UKK-reitti

11. Miten polut ja kävelytiet soveltuivat tarpeisiinne?

5=erittäin hyvin;4=melko hyvin;3=vaikea sanoa; 2=melko huonosti;1= erittäin huonosti; 0=ei tunne asiaa

- A. Ojiko polkuja riittävästi? 5 4 3 2 1 0
- B. polkujen kunto 5 4 3 2 1 0
- C. polkujen viitoitus 5 4 3 2 1 0

12. Mitä puutteita on polkujen ja kävelyteiden suhteen ja mitä parantamisen varaa huomasitte?

13. Huomasitteko puistossa ongelmia esimerkiksi

- A. Roskia 5 4 3 2 1 0
- B. Maaston kuluminen 5 4 3 2 1 0

14. Miten opastus on mielestäsi järjestetty?

- A.opastetultujen sijainti 5 4 3 2 1 0
- B.opastetultujen asiasisältö 5 4 3 2 1 0
- C.Ojiko kartta helposti saatavilla 5 4 3 2 1 0
- D.kartan sisältö 5 4 3 2 1 0
- E.luontopolkuoppaan saatavuus 5 4 3 2 1 0
- F.luontopolkuoppaan sisältö 5 4 3 2 1 0

15. Oletteko tutustuneet Kolin tietotauluun _ kyllä _ ei Jos on, mitä mieltä olet:

- Tietotaulun sijainnista: 5 4 3 2 1 0
- Tietotaulun sisällöstä: 5 4 3 2 1 0

16. Miten opastus Kolin alueella pitäisi kehittyä?

- A. _en kaipaa mitään opastusta
- B. _ tietotauluja kohteissa / _ merkitty polku ja opasvihko
- C. _ opastuskeskus _ohjattuja retkiä _ oppaan palvelut
- D. _ luontonäytely _ diaesityksiä _luontoiltoja _muuta, mitä_

17. Mitä haluaisit tietää Kolin kansallispuistosta ?

18. Mitkä asiat ovat tärkeitä vieraillessasi täällä tänään? 5=erittäin tärkeää;4=melko tärkeää;3=vaikea sanoa; 2=vähän tärkeää; 1= ei ollenkaan tärkeää

- A. uuteen paikkaan tutustuminen 5 4 3 2 1
- B. liikunta 5 4 3 2 1
- C. olla yhdessä perheen kanssa/ yhdessä ystävien kanssa 5 4 3 2 1
- D. tutustua kasveihin ja eläimiin 5 4 3 2 1
- E. nauttia luonnon rauhasta 5 4 3 2 1
- F. Koliin liittyy muistoja 5 4 3 2 1
- G. viettää mielekästä vapaa-aikaa 5 4 3 2 1
- H. olla yksin omassa rauhassa 5 4 3 2 1
- I. tavata muita, uusia ihmisiä 5 4 3 2 1
- J. nauttia luonnonkauneudesta 5 4 3 2 1
- K. tutustua lasten kanssa luontoon 5 4 3 2 1

Mikä on yllä luetteluita tärkein asia? 1. _

ES_KAR_PS_LS_POHJAA_KS_KAIN_

20. Sisältyykö matkaan muita matkailukohteita?

Mitä_

21. syntymävuosi_

22. ammatti _

23. koulutus _

24. sukupuoli _ mies _ nainen

25. ryhmä:_ yksin _ perhe: _ aikuisia _ lapsia _ muu ryhmä:_ aikuisia _ lapsia

26. liikkumisväline:_ henkilöauto_ bussi_ moottoripyörä _ polkupyörä _ jalkaisin

KIITOS !

LIITE 2.

Metsäntutkimuslaitos/ Kolin kansallispuisto pv/ Kilo/ hp/
 Haastattelulomake talvimatkailijoita varten

1. Miksi tulitte Kollille tällä kertaa?
 A. tutustuakseni Kollin nähtävyytenä; päivävierailu
 B. matkailukohde; ravintola/hotelli
 C. kotiseutun tutustuminen
 D. uusi kansallispuisto
 E. minulla on tapana käydä: vuosittain_kertaa_joskus.
 F. sukulaiset/tuttavat ovat suosittelleet
 G. lehtiarikkeli./matkailumainos_/TV_/radio_innosti tulemaan
 H. sattui matkan varrelle
 I. nädäkseeni hienoja maisemia
 J. tutustuakseni Kollin alueen luontoon/luonnonsuojeluun
 K. retkeilemään ___ kalastamaan ___
 L. hiihtäminen ___ laskettelu ___
 L. muu, mikä _____.

2. Milloin olette käyneet Kollilla tätä ennen?
 ___ensi kertaa_pv/vko/kk sitten_vuonna_vuotta sitten

3. Kuinka kauan viiyytte Kolin vaara-alueilla?
 Päivävierailija: saavuin klo_poisun noin klo_____
 yöpyjä: tulopv____lähtöp_____

4. Kuinka monta harrastuspäivää
 (hiihtäjille tai laskettelijoille);
 murtomaahiihtoa _____pv (½ päivän tark.)
 laskettelu _____pv

5. Mitä latuja hiihdit/hiihdät tämän oleskelun aikana

Ladut: _____Kolin vaarat, 3 km
 _____Kolin vaarat, 5 km
 _____Kolin vaarat, 8 km
 _____Koli-Kolin hiisi, 9 km
 _____Koli-Futura, 10 km
 _____Koli-Räsävaara,
 _____UKK-reitti

6. Miten polut/ladut/rinteet soveltuivat tarpeisiinne?

5=erittäin hyvin;4=melko hyvin;3=vaikea sanoa;
 2=melko huonosti;1= erittäin huonosti; 0=ei tunne asiaa

A. Oliko latuja riittävästi? 5 4 3 2 1 0
 B. latujen kunto 5 4 3 2 1 0
 C. latujen viitoitus 5 4 3 2 1 0
 D. polku UKko-Kollille, kunto 5 4 3 2 1 0
 C. rinteet 5 4 3 2 1 0

7. Mihin paikkoihin tutustutte tämän vierailunne aikana?
 UKko-Kolin näköalapaikka
 ___ Ipatti
 ___ Mäkravaara
 ___ Ikolan aho
 ___ Kolin hiiden rinteet
 ___ Kolin hiiden ladut

8. Mitkä ovat Kolin kolme tärkeintä ominaisuutta
 matkailukohteena mielestäsi:

A. hienot maisemat
 B. ainutlaatuinen luonto; luonnonsuojelu
 C. kasvit eläimet geologia
 D. kulttuurihistoria; kuvataide kirjallisuus, musiikki
 E. matkailukohteena hyvin saavutettavissa
 F. hyvät matkailupalvelut
 G. ulkoilumahdollisuudet; retkeily, veneily
 H. liikuntapalvelut (laskettelu, hiihto)
 I. muuta _____

9. Tiesitkö tänne tullessasi, että tulit kansallispuistoon ?
 ___ kyllä ___ en

10. Tiedätkö, mitä Kolin kansallispuistossa saa tehdä, esim.
 A. moottorikelkkailla kyllä ei
 B. kalastaa kyllä ei
 C. tehdä avotuulen maastoon kyllä ei
 D. telttailla vapaasti kyllä ei

11. Mitä muutoksia Kolin alue mielestäsi kaipaasi nyt kun siitä on tullut kansallispuisto?
 1=poistettava 2=Lisättävä/Parannettava 3=en osaa sanoa 4=ei havaintoa

Hotelli	1	2	3	4
Laskettelurinteet/hissit	1	2	3	4
Liikennejärjestelyt/tiet	1	2	3	4
Pysäköintialueet	1	2	3	4
Opastus	1	2	3	4
Julkiset liikenneyhdydet	1	2	3	4

12. Mitä mieltä olet, voidaanko Kolin huippu sulkea yksityiseltä autoliikenteeltä?

1=en hyväksy 2 hyväksyn
 Jos hyväksyy: Miten liikenne pitäisi sitten järjestää?
 ___ tilalle järjestettävä hissi ylös
 ___ tilalle järjestettävä jokin kuljetus (bussi)
 ___ muita ehdotuksia _____

13. Mistä olette kotoisin? Paikkakunta_____.

14. Sisältyykö matkaan muita matkailukohteita?

Mitä _____
 15. syntymävuosi _____
 16. ammatti _____
 17. koulutus _____
 18. sukupuoli _____ mies _____ nainen
 19. ryhmä: _____ yksin _____ aikuisia lapsia
 _____ muu ryhmä: _____ aikuisia lapsia
 20. Liikkumisväline: _____bussi_moottoripyörä

Liite 3. Kolin matkailijoiden mielipiteitä Avoimet kysymykset

Kesähaastattelun kysymyksistä osa oli avoimia. Haastateltava sai vapaasti kertoa odotuksistaan, toiveistaan ja havaitsemistaan puutteista sekä tehdä parannus- ja kehittämisehdotuksia. Varsin harvat haastateltavat halusivat paneutua Kolin asioihin perusteellisesti. Tähän on koottu tärkeimpiä esiin tulleita näkökohtia.

Mielikuvat ja odotukset Kolista

Koliin liittyvät odotukset olivat sidoksissa Kolin luontoon. Pääosa maininnoista olivat seuraavanlaisia: maisema, luonnonrauha, luonnontilainen ja ainutlaatuinen luonto, luontoelämykset, näköalat, luonnon ihailu, järvi, vaarat, kaskimaisemat ja ahot. Kävijät olivat yllättyneet Kolin hiljaisuudesta, ja että siellä on kesäisin varsin vähän 'elämää' eli ihmisiä. Hyvät retkeilymahdollisuudet polkuverkostoineen olivat joidenkin tiedossa. Kulttuurihistoria ja perinteet kiinnostivat, jopa ulkomaalaisia.

Kolin kansallispuiston ja matkailualueen puutteet

Eniten puutteita löydettiin kansallispuiston opastuksesta.

Kolin alueen kulttuurihistoriasta ja perinteisestä maankäytöstä ei löytynyt tietoa. Myös luontoon (kasvit, eläimet, ekosysteemit) liittyvän tiedon puute tuli esiin. Myös koko matkailualueesta tiedottaminen oli liian vähäistä. Matkailupalveluja pidettiin myös kalliina.

Nykyisten polkujen linjauksesta löytyi huomautettavaa. Laskettelurinteistä huomautettiin, että ne eivät enää sovi kansallispuistoon. Ulkoilijoiden tarvitseman varustuksen suurimpana puutteena pidettiin käymälöiden puutetta.

Kolin kansallispuiston kehittämiseen liittyvät toiveet

Opastuksen kehittäminen oli useimmiten esiin noussut toive. Opastuskeskus, opastaulut, esittelytaulut jne. olivat toivelistalla. Lisäksi toivottiin opastuksen sijoittelua useampiin paikkoihin, erityisesti satamaan (vierassatamaa osoittava kyltti) ja rantaan. Sisääntuloväylien tuntumassa (hotellin ja sa-

taman alueilla) pitäisi tiedottaa, mistä saa kartan ja luontopolkuoppaan.

Tietotaulujen kehittämistä sekä tiedollisesti ja visuaalisesti toivottiin (kolmiulotteisia havaintokuvia, nuolia ja asiatarkennuksia). Myös kulttuurihistoriasta kertovaa tietoa kaivattiin.

Ulkoilureittien kehittämistä toivottiin. Reittien pitäisi olla linjaukseltaan helpompia, ja maisemia paremmin esitteleviä. Reittien varsille toivottiin levähdyspaikkoja ja tietoa välimatkoista. Reittien merkintä ja lähtöpisteisiin ohjaaminen kaipaa parannusta.

Alueen luonnontilaisuuden vaalimista ja maisemavaurioiden korjaamista toivottiin.

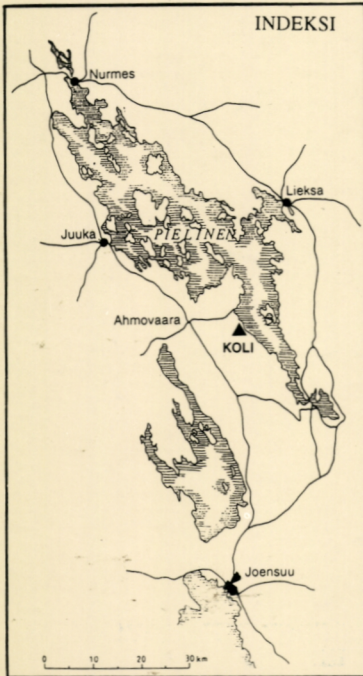
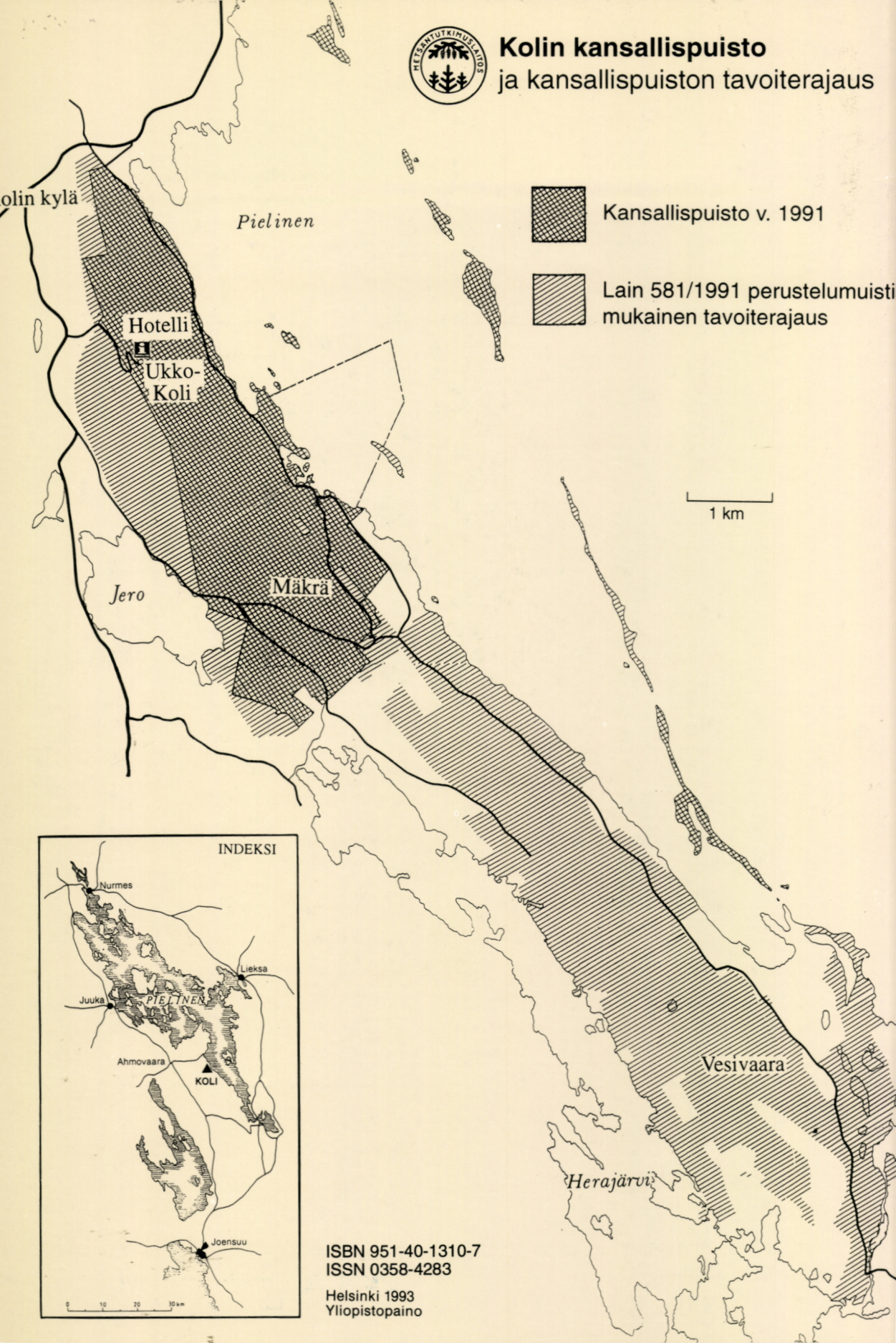
Mitä tietoa Kolista ?

Opastuksen kehittämistä varten kysyttiin mitä tietoa eniten kaivataan. Yllättäen eniten mainintoja saivat Kolin historiaan ja kulttuuriperinteisiin liittyvä tiedontarve. Perinteisiin maankäyttömuotoihin kuten ahoihin ja kaskeamiseen liittyvä tieto on myös kulttuurihistoriaa, joka on kaikkein kiinnostavin Kolilla. Myös nykyisiä luonnonarvoja, kasveja, eläimiä ja ekosysteemejä esittelevää tietoa kaivattiin. Kolilla heräsi mielenkiinto yleensä luonnon kehityskulkuihin ja erityisesti muutoksiin. Tiedontarve kohdistui myös harvinaisiin kasvilajeihin, murahaisiin, puroekologiaan ja geologisiin erikoisuuksiin. Puiston tulevaisuuden näkymistä ja suunnitelmista myös haluttiin tietoa. Ulkomaalaisen toive oli, että tietoa jaettaisiin myös vierailu kielillä, ainakin englanniksi.

Kolin kansallispuisto ja kansallispuiston tavoiterajaus

ISBN 951-40-1310-7
ISSN 0358-4283

Helsinki 1993
Yliopistopaino